

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

**FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA VÝTVARNÉ KULTURY**

**INSPIRACE FOTOGRAFIÍ V SOUBORU GRAFICKÝCH LISTŮ -
MOJE VNITŘNÍ KRAJINA**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

BcA. Eliška Majerová

Učitelství VV pro SŠ a ZUŠ

Vedoucí práce: MgA. Mgr. Stanislav Poláček

Plzeň, 2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 14. dubna 2014

.....

Ráda bych zde poděkovala vedoucímu diplomové práce MgA. Mgr. Stanislavu Poláčkovi za jeho trpělivou a ochotnou pomoc při realizaci praktické části práce a za poskytování důležitých rad a odborných připomínek. Také bych chtěla poděkovat Mgr. Jindřichu Lukavskému, Ph.D. za pomoc s konzultací didaktické části. Dále bych ráda poděkovala rodině a přátelům za morální podporu.

V Plzni dne 14. dubna 2014

BcA. Eliška Majerová

Obsah

ÚVOD	8
1 Teoretická část	9
1.1. Grafické techniky.....	9
1.2. Tisk z výšky	11
1.2.1. Dřevořez	12
1.2.2. Technika linoryt.....	13
2 Praktická část	17
2.1. Technika, téma, pohnutky, inspirační zdroje – první variace.....	17
2.1.1. První nápad a první objev	18
2.1.2. Soutisk	19
2.1.3. Druhý objev - Kaleidoskop.....	20
2.2. Realizace tisku fotografie	22
2.2.1. Konečná podoba tisků/ Výsledné konečné tisky	25
3 Didaktická část	29
3.1. Využití grafických technik, především linorytu, pro hodiny výtvarného oboru základní umělecké školy.....	29
3. 2. Východiska a struktura řady	31
3.3. Reflektivní bilance.....	36
4 Závěr	41
Resumé	43
Přehled literatury a jiných zdrojů	44
Slovníček pojmů:	46
Obrazová příloha:	47
Seznam příloh:	56

Anotace

Diplomová práce se skládá ze tří částí. V první části je práce zaměřena na teoretické poznatky z oblasti grafických technik, především na tisk z výšky a techniku linoryt. Zabývá se historií, technologií a postupem práce.

V ústřední, praktické části je práce věnována tvořivému procesu vzniku, pohnutkám, technice a inspiračním zdrojům. Je v ní popsán celkový vývoj grafických listů na téma Moje vnitřní krajina inspirované vlastními fotografiemi. Současně jsou popsány dva zásadní objevy vzniklé během realizace.

Celou diplomovou práci uzavírá poslední didaktická část, která stručně shrnuje využití grafických technik. A to především techniku linoryt při hodinách výtvarné výchovy na základní umělecké škole. Poznatky a zkušenosti nabyté při praktické části jsou využity ve struktuře přípravy hodiny věnující se linorytu a je připojena i reflektivní bilance této hodiny.

Klíčová slova: grafické techniky, tisk z výšky, linoryt, fotografie, inspirace, soutisk, kaleidoskop

Annotation

The thesis consists of three parts. The first part is focused on the theoretical knowledge in the field of graphical techniques mainly the print from height and the technique of linocut. It deals with history, technology and procedure of work.

The practical part is devoted to the creative process of origin, motives, technique and inspirational sources. There is described the general development of graphical lists on the topic My inner landscape inspired by own photographs. At the same time there are described two fundamental discoveries that came to being during the implementation.

The whole thesis is closed by the last didactical part that briefly summarizes the use of graphical techniques. It is particularly the technique of linocut in Art lesson in elementary art school. Knowledge and experience gained in the practical part are used in the structure of lesson preparation devoted to the linocut and the reflective evaluation of the lesson.

Keywords: graphical techniques, print from height, linocut, photography, inspiratic
overlap print, kaleidoscope

ÚVOD

Moje vnitřní krajina – Inspirace fotografií v souboru grafických listů (barevný linoryt), tak zní téma mé diplomové práce. Technika linoryt je pro mě způsob vyjádření svých myšlenek, představ... Linoryt má jasně dané linie, které vzniknou zarytím rydla do lina. Tyto linie jsou konkrétní, ale mě přesto zajímá, zda jde tyto čisté linie posunout někam dál. Posunout někam, kde to nebudou jen konkrétní linie, ale bude to komplex představ, významů, kdy je nebudeme vnímat pouze jako linie. Takové posunutí k psychickému stavu a k myšlení a vědění autora. Vyjádření světa uvnitř sebe i kolem sebe.

Celou práci jsem rozdělila do tří částí. V žádné práci nemůže chybět teoretický základ, ten je obsahem první části. Smyslem této části je přiblížení vývoje tradičních grafických technik od pravěku po současnost a jejich hlavní rozdělení. Více se dozvíte o jedné části – tisku z výšky, a jeho dvou hlavních technikách - dřevořezu a linorytu. Jaká je nutná příprava před tiskem, jaké použít pomůcky pro rytí, barvy, a o samotném tisku.

V té prostřední se dozvíte o tvorbě a vzniku grafických listů, kterými se pokouším vám objasnit svou vnitřní krajinu a vysvětlit vám, co pro mě tato krajina všechno znamená. Jedná se o takový průvodní komentář k praktické činnosti mé práce. Proč se zabývám touto technikou a tématem. Pokusím se sepsat své pohnutky a inspirační zdroje. Popíšu způsob vývoje a proces vzniku výsledných grafických listů. Postupný přechod od prvotního nápadu a prvního objevu, přes soutisk k druhému objevu, až následně k realizaci tisku fotografií a výběru výsledných grafických listů.

Protože mám určité výtvarné zkušenosti, věnuji podstatnou část diplomové práce také rozsáhlé a poměrně detailně zpracované didaktické části. A to především vytvoření struktury přípravné hodiny jako část metodické řady s využitím techniky linorytu a její reflektivní bilanci a zhodnocení hodiny, kde své nabyté zkušenosti využiji a pokusím se je zužitkovat a předat žákům Základní umělecké školy. Aby nezapomněli, že není jen grafika počítačová, ale i ruční. A že je ještě krásnější v tom, jaké nám může připravit překvapení. Žáci si sami zažijí proces tvorby od vybrání motivu, rytí, až po tisk a sestavení tisků do výsledné podoby. Technika linoryt je výborný způsob, jak si procvičit představivost a zručnost. Tato část také stručně popisuje využití grafických technik, především techniky linorytu v hodinách výtvarného oboru na Základních uměleckých školách.

1 Teoretická část

Smyslem této části je přiblížení vývoje tradičních grafických technik od pravěku po současnost a jejich hlavní rozdělení. Více se dozvíte o jedné části – tisku z výšky, a jeho dvou hlavních technikách - dřevořezu a linorytu. Jaká je nutná příprava před tiskem, jaké použít pomůcky pro rytí, barvy, o samotném tisku. Tato diplomová práce je určena pro širokou veřejnost, která nemá vzdělání v oboru nebo takový přehled o historii a odvětví této umělecké tvorby. Všechny citace v následujícím textu jsou řešeny formou odkazu do poznámek pod čarou. Pokud se bude jednat o obrazovou či fotografickou přílohu, bude za textem v závorce napsáno číslo a název přílohy uvedené na konci práce v obrazové příloze. Tučně vyznačená slova v textu, pokud se nejedná o nadpis, podnadpis nebo zdůraznění důležitosti, jsou více vysvětlená ve slovníčku pojmů. Tato slova naleznete především v teoretické části.

1.1. Grafické techniky

Už v pravěku – době kamenné, můžeme nalézt určité znaky grafického znázornění, a to v jeskyních. Jde o jeskynní malby – způsob zobrazování vnitřního i vnějšího světa - otisky dlaně, jednoduché grafické znázornění zvířat, událostí. Počátek grafických technik a slova grafika, jak je známe dnes, začal nabývat na významu a smyslu až s příchodem vynálezu materiálů jako papyrus, hedvábí a především papír. Což byly a stále jsou nejrozvinutější záznamové materiály a v současnosti jim nejvíce kraluje papír.

Grafika byla důležitou součástí i ve starověku (Sumer – klínové písmo, Čína, Indie, starověký Egypt – tam se objevovalo nejen písmo, ale i jazyk a matematika, která byla postavena na grafických symbolech. Od středověku se grafika začala rozvíjet nebývalým tempem a byla spojována především s malířstvím. V 6. století se v Číně objevily první grafické tisky technikou dřevořez. Touto technikou vznikla v roce 868 první dochovaná kniha. Ve 13. století se tisklo na plátno. Využíval se dřevořez, později dřevoryt, ale tato technika postupem času přestala plně vyhovovat. Pak přibližně od roku 1450 přišla doba knihtisku z dílny Johannese Gutenberga. (Obr. č. 1. Knih tisk v 15. st. – tiskařská dílna).

Grafika je jedním z druhů výtvarného umění. Především je to rozmnožování výtvarného díla pomocí tisku. Tedy reprodukování kresby nebo textu. Pojmeme grafika,

který je odvozen z řeckého slova „grafein“ (psát nebo kreslit), rozumíme, jak ve své publikaci uvádí Krejča: „*tvořivé přehodnocení umělcovy volné kresby řemeslným zpracováním v příslušném materiálu, s cílem vyhotovit otisk, tj. rozmnožit dílo do určitého počtu exemplářů.*“¹ Počet exemplářů je určitý náklad tisku, za který umělec odpovídá, proto jej podepisuje a podpisem ztvrzuje, že je to originál. Výtvarník má výrazný osobní podíl na tom, jaký vznikne otisk **štočku (matrice)**. Všechno začíná studijní kresbou, kterou přenese na pevný materiál, ať už je to dřevo, kov, lino. Musí ji však přenést zrcadlově, aby byl výsledný otisk shodný s původní kresbou. Poté grafik – umělec materiál mechanicky (rytím) nebo chemicky (leptáním) upraví a vznikne matrice. Na takto připravenou matici se pomocí gumového válečku nanese tiskařská barva, která se poté v tlaku grafického lisu nebo pokud jde o **ruční tisk**, tak tlakem **třecího disku** či **knihařskou kostkou** (obr. č. 2. Knihtiskařská kostice a třecí disk pro ruční tisk), otiskne na papír. Tento postup je tradiční reprodukční technika, a tak se odlišuje od strojových kopií, vytvořených jedním tlačítkem pomocí PC. Každý otisk se dá brát za originál. Rozhoduje hlavně způsob tisku, barva, její nanesení nebo vetření, tlak v lisu, vlastnosti papíru. Nemalý vliv má materiál a nástroje, které grafik použije. Jinak vypadá čára rytá do kovu rydlem, jiná jehlou. Jinak působí rytá ve dřevě či lino. Jiný charakter má čára škrábaná, řezaná nebo leptaná. Kompozice lze také založit na světle, na odstínu barvy, na kontrastu a barevném protikladu. Čára může navodit klid, rovnováhu nebo naopak dramatičnost, pocit pohybu či nerovnosti. S tím vším si může umělec hrát a z jedné matrice udělat několik různých tisků. Počet výtisků je omezený v návaznosti na použitý materiál na matici. Bauer ve své publikaci uvádí: „...*za originální uměleckou grafiku bývá považován jen náklad do výše 200 otisků.*“² Hodně záleží na podkladu, kvalita tisku se postupně snižuje, např. u suché jehly se náklad pohybuje ve výši asi 40 až 50 výtisků.

Krejča³ ve své publikaci zmiňuje několik dělení grafických technik. Rozčlenil je do skupin podle materiálu, z něhož je vytvořena matrice a dále podle způsobu jejího zpracování (mechanicky, chemicky. Jako nejvíce používané je rozdělení podle způsobu tisku. A to na tisk z výšky, tisk z hloubky, tisk z plochy a na sítotisk (průtisk). Více se budu

---

¹ KREJČA, Aleš. *Grafické techniky*. 2. vyd. Praha: Aventinum, 1994, s. 11

² BAUER, Alois. *Grafika*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1999, s.10

³ KREJČA, Aleš. *Grafické techniky*. 2. vyd. Praha: Aventinum, 1994, s. 19

zabývat tiskem z výšky, jelikož jsem techniku linoryt (jedna z technik tisku z výšky) vybrala jako hlavní pro moji diplomovou práci.

Grafiku také rozdělujeme na volnou, užitou a reprodukční. Za volnou grafiku se dá považovat ztvárnění umělcových představ do grafické podoby. Je to umělecká grafika, která se vyznačuje autorským návrhem, originálním zpracováním a malým nákladem. To by mělo být náplní mé diplomové práce, vytvoření série grafických listů. Vývoj a postup bude zdokumentován níže. Užitá grafika je vázána na úkol, jímž může být ilustrace knihy, novoročenka, plakát, ex libris, knižní obaly apod. Jedná se o grafiku především k praktickým účelům. A jako poslední reprodukční grafika, která vzniká přesným kopírováním cizích předloh a pomocí moderních metod se snaží rozmnožit předlohu co nejdělejší.

1.2. Tisk z výšky

Tisk z výšky je nejstarší a současně i nejrozšířenější grafická technika hojně využívána na základních a na základních uměleckých školách. Matrice je zpracována tak, aby tiskla jen vyvýšená místa. Od toho je odvozen i název této techniky. Na vyvýšená místa se při tisku gumovým válečkem nanese barva a vyrytá místa se neotisknou. Na přiložený papír se poté v lisu otiskne naválená barva (obr. č. 3. Schéma tisku z výšky). Výsledný otisk má ostře ohraničené plochy. Štoček se dá vyrobit z nejrůznějších materiálů, nejčastěji je to dřevo, syntetické hmoty, linoleum, kov, kámen apod.

Podle zpracování forem pro tisk můžeme zařadit tyto techniky do skupiny tisku z výšky: (Jde o výčet charakteristik; pro podrobnější popis technik je nutno podívat se do knih uvedených v seznamu literatury.)

- kamenoryt
- dřevořez
- dřevoryt (xylografie)
- rytina do Mässrovy desky
- linořez a linoryt
- ražená technika (tzv. šrotový tisk)
- kovoryt (kovořez)

- olovoryt
- originální zinkografie

1.2.1. Dřevořez

Dřevořez se dá považovat za nejstarší techniku v Evropě. Tato tisková technika do Evropy přišla na přelomu 14. a 15. st., vývoj byl ovlivněn zavedením výroby papíru, který nahradil pergamen. První dřevořezy v Evropě se uplatňovaly jako ilustrované letáky, hrací karty a jarmareční písňe. Ale také na svatých obrázcích, které fungovaly i jako závěsné. Takovéto tisky často doplňovaly průvodní texty vyřezané do stejné tiskové desky. Tyto grafické listy vznikly ještě před vynálezem knihtisku a souhrnně se nazývaly *deskotisky*. Dřevořez se často koloroval štětcem. Vyvrcholení dřevořezu nastalo v 16. st. v díle německého malíře Albrechta Dürera, který osvobodil dřevořez od závislosti na knize a postavil jej na stejnou úroveň jako malbu.

Na štoček této techniky se využívá spíše měkké dřevo (topol, lípa). Na vyrývání se používají rydla, řezáky a ostré nože nejrůznějších tvarů, kterými se vedou řezy proti sobě. Vylopne se tříška a na místě po třísce pak zůstane při tisku bílé místo. Vyrutím kresby je deska připravena k tisku. Tiskařská barva se válečkem nanese na reliéfně vyvýšená místa, která se poté v lisu či při ručním tisku přenesou na papír.

Z této techniky se vyvinul dřevoryt (tzv. xylografie). Při této technice se využívá tvrdé dřevo (zejména zimostřez). K jeho vyřtí, jak popisuje Bauer, se nepoužívá „nože, ale různé typy rydel, kterými „vydrolí“ jemný dřevěný prášek z vyhlazeného povrchu.“⁴ Dřevoryt dokáže lépe vystihnout a napodobit „půltóny lavírované kresby, malby nebo fotografie do systému paralelních čar“, jak píše Krejča.⁵ Dá se tak dokonale vystihnout modelace i tónování předlohy. Za velmi známého dřevorytce můžeme považovat Maxmiliána Švabinského s jeho díly sv. Jan Křtitel, Splnutí duší, Velká rajská sonáta (1917) nebo jeho Autoportrét (obr. č. 4).

⁴ BAUER, Alois. *Grafika*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1999, s. 14

⁵ KREJČA, Aleš. *Grafické techniky*. 2. vyd. Praha: Aventinum, 1994, s.39

1.2.2. Technika linoryt

Linoryt je nejužívanější technika tisku z výšky. Tato technika je hodně podobná dřevořezu, pouze dřevo bylo nahrazeno jiným materiálem – linoleem na podlahy. Linoleum si nechal patentovat v roce 1864 Angličan Frederick Walton.⁶ Umělci brzo po jeho objevu přišli na to, že se do něj díky jeho měkkosti dá snadno rýt a řezat. Lino mělo také mnohem menší pořizovací náklady než dřevo.

Lino bývalo dříve korkové, občas se drolilo, tudíž ho nebylo možné využít pro kresbu s drobnými detaily. „Dnes se používá většinou podlahové krytiny z PVC, která je v mnohých vlastnostech lepší, než původní linoleum z korkové drti.“⁷ Je pevnější, tužší, ale přesto dostatečně pružnou hmotou, která umožňuje rytí jemnějších linií. Tato podlahová krytina má dvě vrstvy. Po horní vrstvě se chodí, je tvrdá, hladká, až sklovitá. Druhá, spodní vrstva je měkčí, má jinou barvu a je hladká. Tím, že je měkčí, je pro nás a techniku linorytu vhodnější. Není třeba vyvíjet tak velkou sílu při rytí jako při dřevorytu. Linoleum je mnohem levnější a dostupnější materiál pro práci ve školním i domácím prostředí. A žáky tato technika velice baví, i když je mnohdy pro některé velice náročná.

Příprava před tiskem

Před každým tiskem je důležité si připravit kresbu motivu, který bychom chtěli odrýt a vytisknout. Abychom si uměli lépe představit, co budeme odrývat a co ne, kresbu vyjádříme v černých a bílých plochách. To nám pomůže k tomu, abychom dosáhli kýženého výsledku. Motiv můžeme zpracovat dvěma způsoby. Za prvé vyryjeme okolní plochy a ponecháme pouze černou linii – pozitivní linoryt.

Pozitivním linorytem se zabýval například Jan Holoubek v cyklu Travniny z roku 1978 (obr. č. 5). Nebo druhým způsobem, tzv. negativně, kdy odryjeme linie, které budou bílé, a tisknout budeme černé pozadí. Tento typ linorytu si oblíbil umělec Viktor Karlík (vydal soubor linorytů nazvaný Black words, obr. č. 6). Tento způsob můžeme vidět i v některých pracích Jindřicha Růžičky (Obr. č. 7), či Oty Janečka (obr. č. 8). „Negativní linoryt dává

---

⁶ <http://www.naseinfo.cz/stavby-a-stavebnictvi/uprava-povrchu/podlahy/jak-na-linoleum#ixzz2lZHqAaln>, dostupné 24.11.2013

⁷ MALÝ, Zbyněk. *Grafické techniky pro každého*. Vyd. 1. Brno: CP Books, 2005, s. 20

grafikovi možnost podat minimem výrazových prostředků maximum sdělení.“⁸
Nejčastějším způsobem je kombinace těchto dvou metod.

Po přípravě kresby si uřízneme lino. Pokud máme malý motiv, je dobré, aby bylo lino na každé straně cca o 2cm větší. Lépe se s linem pak pracuje a manipuluje. Vznikne pak jakýsi přesahový rámeček, který se po odrytí odřízne. Kresbu přeneseme na lino pomocí pauzovacího papíru a měkké tužky. Motiv překreslíme na pauzovací papír a poté papír přiložíme na lino tak, aby kresba byla otočena k linu. Tím se nám vyřeší zrcadlové přetočení kresby. Pak znovu kresbu obtáhneme tužkou, teď už můžeme použít tvrdší tuhu. Tímto tlakem se přenesou tuha z pauzovacího papíru na plochu lina. Nakonec, abychom si kresbu nerozmazali prvním dotykem, ji přestříkneme **fixativem** nebo ji obtáhneme permanentním fixem.

Rytí a rycí pomůcky

Pod lino si připravíme pracovní desku, nejlépe dřevěnou. Jelikož se při rytí může stát, že lino prořízneme skrz naskrz, mohli bychom poškodit i desku stolu. Pro linoryt se používají kovová rydla různých tvarů. Jde o kovové profily ve tvaru U nebo V v různých šířkách. (Obr. č. 9. Nůž a různé profily rydel pro linoryt) Tyto profily jsou pevně vsazeny do dřevěné násady, která se dobře drží a schová se v dlani. Díky tomu bude tlak při rytí co největší a rydlo budeme mít stále pod kontrolou. Nože a řezáky se využívají především k odrytí větší plochy lina. Nejlepší je začít nejužším rydlem tvaru V, projet jím opatrně kolem všech ploch a tím si vymezit prostor pro následné odrývání. Lépe se pak budou odrývat větší plochy širším rydlem tvaru U nebo hranatého tvaru. Ryje se vždy směrem od ruky, nikdy ne k ruce. Je důležité toto naučit děti již od prvních zkušeností s linorytem, aby si tento způsob rytí zažily a neporanily si ruce. Je důležité při rytí neustále sledovat kresebnou předlohu, abychom nevyryli něco omylem. Postupně odrýváme všechny plochy podle předlohy. Po odrytí je důležité lino odmastit a očistit od fixativu, aby se nám při tisku vlivem mastnoty netvořily flíčky, které jsou nežádoucí. Fáze tisku začíná přípravou barvy. Tu si z tuby nebo plechovky pomocí špachtle nanese na desku skla či plexiskla a roztáhneme ji do tenké rovnoměrné vrstvy.

---

⁸ BAUER, Alois. *Grafika*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1999, s. 136

Barvy

Pro tisk linorytu využíváme dva typy barev. A to tiskařské barvy ředitelné vodou, které rychleji schnou a dají se snadno odstranit. Tudiž jsou velice vhodné pro školní zařízení. Druhým typem barev jsou tiskové barvy na olejové bázi. Jsou mnohem hutnější, mají sytější barvy a déle schnou na rozdíl od barev na vodní bázi. Tyto barvy lze podle potřeby naředit **terpentýnem** či **lněným olejem** (fermeží). Obojí je ale nutné používat v malém množství. Pokud chceme naopak schnutí barvy urychlit, můžeme do ní přidat kapku **sikativu**, jehož složení zasychání urychlí.

Tisk

Barvu roztaženou špachtlí na desce gumovým válečkem rozválíme všemi směry. Musí tzv. "šustit" a naválíme ji na připravený štoček lina, aby byla všude rovnoměrně rozprostřená. (Obr. č. 10. Plechovka s barvou, špachtle, gumový váleček k nanášení barvy) Barva nemusí být jen černá, můžeme vytvořit jednobarevný tisk i z jiné barvy nebo si namíchat vlastní odstín barvy. Pro dosažení kontrastu je dobré v kombinaci s bílou (papír, jiná světlá barva - žlutá) použít tmavé barvy (tmavozelenou, tmavě červenou). Na desku lisu si položíme papír a na něj štoček lina barvou nahoru. Ten zakryjeme lehce navlhčeným papírem, aby lépe přijal barvu. Položíme ještě jeden krycí papír a provedeme tisk v lisu. Deska, na které je umístěn štoček lina projíždí mezi dvěma válci a tlačí štoček a papír k sobě. Vznikne nám první zkušební tisk, na kterém zjistíme, zda byl tlak v lisu správný. Zda byla dobře naválená barva a také zda bylo vše na štočku odryté tak, jak jsme si představovali. Tisk se dá také provést ručně knihařskou kostkou nebo polévkovou lžící. Což je vhodné využít ve školním prostředí, když není k dispozici tiskařský lis. Nadzvednutím rohu papíru můžeme zjistit, v jakém stavu je otisk, zda některá místa nevyžadují větší sílu přitlaku lžice. Takto můžeme vytisknout několik barevných variant motivu. Po skončení tisku musíme všechny zabarvené nástroje dobře vyčistit. A to nejlépe hadrem namočeným v terpentýnu, pokud jde o barvy na olejové bázi. Pokud pracujeme s barvami vodou ředitelnými, je tento proces o poznání snadnější. Stačí hadr namočit vodou.

Linorytem lze snadno tisknout na velké množství materiálů – různé typy látek, sklo, plexisklo, PVC - fólie, igelit, plátno, hedvábí, ... Tím je tato technika velice rozmanitá. Nesmíme zapomenout na papír, který je od počátku zrodu grafiky jejím hlavním

materiálem. Ruční papír je nejstarším papírem. Vynalezli ho ve staré Číně kolem roku 123 př. n. l. Ovšem do Středomoří se dostal až začátkem 12. st. a do Čech nedlouho potom. První papírna založená v Čechách byla roku 1370 v Aši. Papíru máme v dnešní době na výběr mnoho – ruční, strukturovaný, jemný, hrubý, různorodě barevný, s vodoznakem (kvalitnější papír)... Pro grafiku je velice důležité, aby byl papír pevný a trvanlivý, aby na světle nežloutnul.

Barevný linoryt

Tento způsob tisku zvyšuje nároky na zručnost, technické zpracování a hlavně představivost. Musíme si dopředu rozmyslet, jak se budou vrstvy překrývat a jakými barvami budeme tisknout, aby spolu reagovaly tak, jak bychom chtěli. Samozřejmě ne vždy se nám povede docílit tiskem stejného výsledku jako na předloze, ale můžeme to využít jako nahodilý efekt.

Barevný linoryt se dá tisknout dvěma způsoby. **Tisk z více desek:** pro tento způsob odrýváme pro každou barvu jinou matrici. Tisknout začínáme od nejsvětlejších barev k těm úplně nejtmavším. Dbát musíme na to, abychom matrice přesně odrývali, a také je co nejpřesněji přikládali na již vytisknutý list (světlejší barvou). Je dobré si udělat na podkladový papír značky a podle nich přikládat papír na otisk. Tímto způsobem můžeme tisknout převážně menší formáty, při větších je to značně materiálně náročné. Tento typ tisku můžeme opakovat i po delší době.

Druhým způsobem je **Tisk z jedné desky:** také se mu říká postupné odrývání matrice. Připravíme si jeden štoček, ze kterého nejdříve odryjeme to, co má být bílé. Štoček naválíme druhou nejsvětlejší barvou a štoček vytiskneme. Dále vyryjeme to, co má být tou druhou nejsvětlejší barvou, a štoček nabarvíme tmavším odstínem. Takto postupujeme, dokud nevytiskneme všechny barvy. Nevýhodou je, že odryjeme celou plochu lina, a tak nemůžeme tisk opakovat. Proto je dobré si vytisknout vždy tou jednou barvou několik tisků najednou. Můžeme při tomto postupu využít transparentních barev a jejich nahodilému přetištění a experimentovat tak s výsledným tiskem. Tímto způsobem tvořil své linoryty i Pablo Picasso a jeho tisky byly velice ceněny, jelikož nebylo možné dotisknout další náklad. Jeho motivy jsou složeny z linií a barevných ploch, které vytvářejí rytmickou a radostnou atmosféru (obr. č. 11).

2 Praktická část

V této části se pokusím vysvětlit, proč se zabývám touto technikou a tématem, pokusím se objasnit své pohnutky a inspirační zdroje. Pokusím se popsat způsob vývoje a proces ke vzniku výsledných grafických listů. Přechod od prvotního nápadu a prvního objevu, přes soutisk k druhému objevu, až následně k realizaci tisku fotografií a výběru výsledných grafických listů. Objevy nebyly plánované a dané od začátku práce. Text se mi těžko jinak konkrétně strukturuje, jelikož celkový vývoj a způsob práce byl takový živelný proces. Nemohu konkrétně napsat, že jsem se inspirovala přesně tímto autorem. Myslím si, že jsem došla ke svému vlastnímu expresivnímu projevu v technice linoryt, který jsem nenašla u nikoho jiného. A vývoj od prvního zkušebního k výslednému tisku byl značný. Vzniklo spoustu variací, které lze různě kombinovat. Výsledných grafických tisků jsem plánovala odevzdat 8 – 10 kusů. Ale po dotisknutí všech lin a jejich variant jsem měla problémy vybrat tak malý počet. Celkem jsem zvolila 16 grafických listů, které působí dohromady komplexně a je vždy vidět několik variací, jak lze pomocí stejného principu docílit pokaždé trochu jiného efektu. Výsledné grafické listy naleznete v Příloze I. – X..

2.1. Technika, téma, pohnutky, inspirační zdroje – první variace

Když jsem si vybírala téma diplomové práce, bylo mi jasné hned od začátku, že bych se chtěla zabývat technikou linorytu. Tuto techniku mám velice ráda od dob, kdy jsem ji poprvé vyzkoušela na základní škole. A tím pádem ji zařazuji mezi své hlavní favority, co se týče vlastní umělecké tvorby. Tuto techniku neustále piluji, zdokonaluji a učím se stále novým postupům a zkouším různé způsoby využití. Vždyť se nemusí tisknout jen na papír. Jak jsem již psala v úvodu, linoryt nejsou jen pouhé linie. Pro mě je to víc. Pro mě je to příběh od začátku do konce. Od nalezení a vytvoření předlohy, odrývání ploch, linií, tvarů až následný tisk. S tiskem se dá hrát, zkoušet různé možnosti barev, přetisků, soutisků, můžeme použít různý podklad, úmyslné posunutí matrice, otočení, opakování... Je hodně možností a proto mě linoryt tolik baví. Je to neustálá hra, která nemusí nikdy skončit. A toho bych chtěla ve své diplomové práci dosáhnout. Dopracovat se až tak

daleko, že mohu skončit kdykoliv se mi zachce a bude to vypadat skvěle, a třeba za měsíc, za rok se k tomu opět vrátit a pokračovat dál a stále nalézat nové možnosti.

Užší téma, které jsem si zvolila: Moje vnitřní krajina, bylo taky vcelku rychlé rozhodnutí. Velice otevřené téma, které mě nikterak nesvazuje. Ale objevování toho, co je vlastně moje vnitřní krajina, to prošlo velkým vývojem. A to nejen při zkušebních tiscích, ale především v mé hlavě. Při přemýšlení, rozmyšlení, bádání a pátrání, co se to ve mně všechno motá a děje. A co je pro mě tím hlavním, tím, co je pro mě velice důležité a bez čeho bych to nebyla já.

V první řadě je to moje rodina. Bez rodičů bych zde nebyla. Teď vám možná budou připadat tyto věty a řeči směšné, ale pro mě je to zásadní a podstatná věc, která zamotala celým mým světem a životem. Rodiče mě přivedli na tento svět a díky nim jsem měla tu možnost poznávat krásy přírody a lidstva. A nebyli to jen moji rodičové, ale spousta učitelů, profesorů, kamarádů, příbuzných... A to mě ovlivnilo nejen v myšlení, ale hlavně v práci a tvorbě.

2.1.1. První nápad a první objev

Prvotním nápadem bylo využít portréty a profily osob, které mi jsou či byly v mém životě důležité, blízké a podstatné. Chtěla jsem jim tím sklonit takovou malou pochvalu a poděkování za to, co pro mě udělaly a dělají. Díky nim se změnil v některých ohledech můj pohled na život a na okolní svět, ve kterém je někdy opravdu hodně těžké žít a užívat si a především prožívat ho plným douškem. Tak vzniklo několik zkušebních tisků, kde jsem využila profily mé rodiny – mamky, taťky, bratrův a svůj vlastní profil. Svůj profil jsem dlouho neměla ráda, ba přímo jsem ho nesnášela. Vlivem dospívání a jiného pohledu na vnímání sebe sama se názor změnil. Ba dokonce jsem i hrdá na to, že mám takový specifický tvar brady a nosu. Jak se říká, podle nosa poznáš kosa. V naší rodině se říká, podle brady poznáš Majerovy (mravy). Bratr zdědil mnohem lepší, ten se prostě nezapře.

Jako první mě napadlo, že bych pro svoji tvorbu mohla využít fotografie rodičů. Hodně ráda se probírám starými fotografiemi a vzpomínám na ty chvíle, které jsou na nich zachycené. Hledala jsem jednu fotografii z dětství a pod ruku mi padly fotografie ze svatby rodičů. Jsou černobílé a rodiče se nechali vyfotografovat tak, že otcův profil je v pozadí za postavou mamky ve svatebních šatech. Přišlo mi to hodně zajímavě pojaté znázornění novomanželů. V dnešní době se to už nevidí. Řekla jsem si, proč toho nevyužít. Jelikož

jsem nenašla žádnou fotografii bratra z profilu a svou, udělala jsem je. Z lina jsem si vyřízla profily všech členů mé rodiny, a to i s rozlišením podle výšky a šířky. Nejdříve jsem je tiskla jen jednou barvou, poté jsem sáhla po barvách kontrastních, výrazných, aby byly tisky veselejší. Různě jsem je přetiskla s pravidelným či nepravidelným posunem přes sebe, vedle sebe, s různým odsazením, překrytím. Jelikož jsem tiskla olejovými barvami na hlubotisk, které jsou lazurní, mohla jsem využít tisku světlé barvy na tmavší a naopak. Při tisku mi padla do oka bublinková folie, která na mě vykukovala z poličky skříně. Zkusila jsem na ni naválet barvu a otisknout ji a výsledek byl „skvostný“. Úplnou náhodou vznikla úžasná nepravidelná věc, jelikož bublinky byly různě poválené, popraskané a tím pádem byla každá jiná. A převálením různými barvami přes sebe pomocí válečku se barva nechytala všude stejně. Snažila jsem se je nějak využít při tisku. Výsledek můžete vidět na ukázkách tisku v příloze (obr. č. 12 a 13). Bublinky a jejich otisk považuji za první objev ve své práci. Tiskla bych nejraději jen bublinky.

K tomuto způsobu linorytu – soutisku mě inspirovala Květa Krhánková, kterou nejvíce učaroval barevný linoryt. „K tisku používá čisté tóny, neuvěřitelným způsobem používá několikabarevný soutisk malých linorytů na velký formát. Každý velký formát je pro Květu malý. Přesto všechny plochy zručně vyrývá jemným rydlem a dodává jim specifickou strukturu.“⁹ Především mě zaujal její tisk s názvem Jeden, dva tři, 2001 (Obr. č. 14), který vznikl v několika variantách.

2.1.2. Soutisk

Dalším inspiračním zdrojem mi byl Michal Cihlář a jeho 6-ti, někdy až 12-ti barevné soutisky linorytu. Je to něco neskutečného, hlavně když si představíte, že to nejsou malé tisky o rozměrech klasické A4, ale i mnohem větší. Jsou to hodiny a dny strávené s rydlem v ruce a u grafického lisu. V další fázi mého vývoje jsem toužila si vyzkoušet také tento způsob tisku. Vybrala jsem si portrét kamarádky, která mě vždy dokázala podpořit, rozesmát a zlepšit náladu. Troufla jsem si na čtyřbarevný tisk, kde jsem jako předlohu využila svou autorskou fotografii jejího portrétu focenou v ateliéru. Výsledek můžete vidět v obrazové příloze v (obr. č. 15). Dokázala jsem si, že jsem v této technice zdatná natolik, že tento náročný způsob na kvalitu rytí a tisku zvládnou také. Ale stále to nebylo to pravé. To, u čehož bych si řekla, „ano, to je ono“. Tím se posouvám někam dál a je to něco

---

⁹ <http://www.kvetakrhankova.cz/home.html>, dostupné 2. 2. 2014

nového, tvůrčího. Ale od portrétu jsem se ještě nechtěla odtrhnout. Proto jsem zkusila soutisk dvou různých matric. Na jedné matrici je portrét další kamarádky jen v lince nebo i stínovaný, a na druhé matrici rostlinný dekor. Tento dekor nebyl vybrán náhodou, ale je spojen s portrétovanou osobou, která miluje přírodu. A i fotografie jejího portrétu vznikla při víkendovém letním pobytu pod stanem na Vysočině. Zvolila jsem menší, čtvercový formát. A barvy takové, aby dekor nepředčil portrét, ale aby byl ve výsledné a konečné fázi přesto patrný. Vznikaly dva druhy tisku tímto soutiskem. V první fázi jsem vyryla jen linky a základní stíny – oči, nos, ústa, tvar obličeje, vlasy a lem klobouku. Tato linka byla jako inspirační zdroj v počátcích tvorby u Oty Janečka či Viktora Karlíka (obr. č. 8 a 6). Jen jsem se nedržela pouze základních linií tvarů jako oni, ale přidala jsem k tomu náznak stínů. Takto vzniklo několik variant. Poté jsem doryla zbytek stínů a snažila jsem se kopírovat linie obličeje a tvarů jeho částí. Experimentovala jsem s tiskem. Zkoušela jsem nejdříve natisknout dekor a přes něj portrét a naopak. Využila jsem hlubotiskových olejových barev. Do světlejších jsem přimíchala ještě transparentní barvu, aby to umocnilo efekt a zdůraznilo hloubku prostoru. Výsledek se mi líbil jen z části. U některých kombinací barev vše fungovalo, ale u jiných vůbec. A po odrytí všech linií i stínů se dekor začínal ztrácet či skoro překážel. (Obr. č. 16) Proto jsem se snažila posunout dál a trochu jinam. Najít jinou cestu, jak vyjádřit svou vnitřní krajinu trvalo nějaký čas. Nafotila jsem spoustu zajímavých fotek, které by se i daly vyjádřit v technice linorytu, ale pořád mě to nenadchlo natolik, abych se do toho pustila. Když už jsem upadala skoro do beznaděje, něco mě cvrnklo do nosu nebo spíše do očí. Myslím si, že to bylo při sledování jednoho dokumentu v televizi, ve kterém se zabývali kaleidoskopem. V tu chvíli mi v hlavě vykvetl nápad. Půjde zkusit fotit přes kaleidoskop? Šlo by využít principu odrazu několika stěn?

2.1.3. Druhý objev - Kaleidoskop

Kaleidoskop neboli krasohled jistě všichni známe. Je na světě již z dob počátku 19. st., přesně od roku 1815, kdy ho vynalezl Angličan Sir David Brewster. Jedná se o hračku, která potěší nejenom dětskou duši, ale určitě i tu dospělou. Jistě jste ji měli jako dítě a užasle koukali dovnitř, co všechno se tam může dívat. Mě to fascinovalo, vydržela jsem hodiny koukat a otáčet, přetáčet a hledat, zda se objeví dva stejné obrazce.

Kaleidoskop pomocí soustavy zrcadel a malých barevných tělísek a sklíček vytváří neopakovatelné obrazce při pohledu proti světlu. Většinou jde o válec dlouhý cca 10 – 15cm a z jedné strany má průhlednou díрку, kudy se do válce hledí. Uvnitř válce jsou podélně vložena tři zrcadla tak, aby v řezu vytvořila rovnoramenný trojúhelník. Na druhém konci válce jsou umístěna barevná tělesa. Požadované optické jevy vytváří daná soustava zrcadel, kdy se při otáčení drobná barevná tělesa přeskupují a tím vzniká nový geometrický obrazec. Je to dáno vícenásobným pravidelným odrazem barevných těles.¹⁰

Ptáte se, proč jsem zvolila zrovna tento způsob zobrazení? Jelikož mi pohled do kaleidoskopu a především na Obr. č. 17 a 18 připomíná pohled do korun stromů. Stromy se sbíhají k sobě a jejich větve vytváří jakýsi útvar. Popojdete kousek dál, kouknete vzhůru a máte opět jiný obrazec složený z větví a korun stromů. Takovéto pohledy mám velice ráda. Přitahuje mě ta magičnost a svoboda jejich žití. Prostě si rostou a rostou a dohromady tvoří úžasné scenérie.

Vyrobila jsem si svůj vlastní kaleidoskop, jen jsem nepoužila žádná barevná sklíčka, ale jen karton a zrcadlovou folii. Oběma konci se mohlo dívat, a bylo to tak vytvořeno záměrně. Chtěla jsem se začít dívat jinak na věci kolem sebe, které mě nějak ovlivňují, působí na mě. Navozují mi určitou náladu, jsou pro mě důležité a v mém životě hrají podstatnou roli. Trochu začít hledat jinak svoji vnitřní krajinu, než doteď. Na jeden konec kaleidoskopu jsem umístila objektiv fotoaparátu a přes hledáček fotoaparátu jsem začínala postupně po bytě i venku v přírodě hledat úžasné obrazce, které nevznikají jen náhodou. Já jim k tomu musím pomoci a najít ten optimální a pro mě přípustný bod, tvar, pozici, který mě nejvíce osloví.

Nakonec vznikly tři druhy mnou ručně vyrobených kaleidoskopů. Správně bych to tak neměla nazývat, jelikož můj kaleidoskop nemá uzavřený konec a v něm umístěná barevná sklíčka. Ale pro tento účel to budu dále takto pojmenovávat. Z ruličky od alobalu vznikl jeden druh. Do něj jsem stočila zrcadlovou folii a mohlo se fotit. Menší problém u tohoto kruhového kaleidoskopu byla linie, kterou tvořila stočená folie uvnitř role. Ze začátku mi to vadilo, jelikož to rušilo jednotnost kruhu, ale postupem času to dodávalo na zajímavosti fotky. Druhý kaleidoskop se skládal ze tří stejně širokých a dlouhých

---

¹⁰ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kaleidoskop>, dostupné 24. 11. 2013

obdélníků, po jejichž složení a slepení vznikl rovnostranný trojúhelník. Když jsem se poprvé podívala do tohoto kaleidoskopu, trochu mě překvapilo, že vidím samé šestiúhelníky. Neuvědomila jsem si funkci zrcadlové folie a jejího odrazu v odrazu. Jak úsměvné. Tento druh kaleidoskopu mě bavil nejvíc a nejvíce mě uchvacovaly vzniklé fotografie. A vlastně z úplně obyčejné a praktické věci jako list či okvětní lístek květiny vznikly úžasné lehce rozmazané geometrické obrazce. Ostrých linií na fotografiích najdeme jen pár. Jen u středu, u základní trojúhelníkové výseče. Směrem od středu se linie rozmazávají, různě posouvají a stávají se jakoby rozostřené. Z těchto fotek jsem jich nejvíce vybrala pro převedení do linorytu. Jako třetí druh jsem si sestavila kaleidoskop ze šesti stejných částí. Focením přes už tak docela složitý obrazec vzešly ještě více kombinované vzorce. Už to byly hotové struktury.

2.2. Realizace tisku fotografie

Z počátku jsem si vybrala jednu fotografii, kterou jsem si v počítači v grafickém programu upravila na plochy a linie, které zjednodušily původní tvar, aby se mohla fotografie převést do techniky linorytu. Jako formát jsem zvolila nejprve velikost A3. Říkala jsem si, že bych posléze tento formát „namnožila“, natiskla a výsledné dílo by bylo složeno ze čtyř těchto tisků a dalo by dohromady formát A1. Jak je známo, ve větším formátu vypadá vše lépe. Popravdě mě trochu děsilo odrývat lino rovnou v takových velkých rozměrech. Ale nakonec jsem se do něj stejně pustila, a to do formátu B1 (707 × 1000 mm). První tisky vybrané fotografie probíhaly postupným odrýváním ploch podle barev od nejsvětlejší po nejtmaší (formát A3). Zkoušela jsem docílit barevného soutisku přesně podle fotografie. Ale to se mi moc nedařilo. A když už se to trochu podařilo, barvy nebyly nikdy úplně přesně stejné. Posléze jsem se od tohoto hledání stejných odstínů oprostila a tiskla jsem různými barvami. Ať už hodně kontrastními nebo tón v tónu. Zkoušela jsem tisknout na bílou čtvrtku, pauzovací papír a jakousi pěnovou podložku. Nejvíce mě bavil pauzovací papír. Jeho průsvitnost se dá krásně využít, takže další fází tisku bylo tisknout každou barvu zvlášť na nový pauzovací papír a přiložením všech tisků k sobě vznikl výsledný obraz. Ten byl nejlépe vidět při pohledu proti světlu. Tento způsob se mi líbil, proto jsem začala přemýšlet, na jaký další materiál by se dalo tisknout olejovými hlubotiskovými barvami, aby výsledkem byl podobný efekt.

Fascinoval mě odstup, prostor a to překrytí jednotlivých tisků. Chtěla jsem využít vržený stín tisku buď na zeď nebo posunutím tisků o kousek, aby stín vypadal jako natištěný. Proto jsem začala shánět nějakou folii, která by byla v rozměrech formátu B1 a zároveň dostatečně pevná, aby se nevlnila a případně si držela tvar při zavěšení v prostoru. Tento proces hledání trval nějaký čas, než jsem našla firmu, ve které byli schopni nařezat fólii na patřičný rozměr a nechtěli po mě odběr fólie v tunách. Našla jsem. Moc děkuji panu majiteli za vstřícnost a i za to, že se ještě najdou tací, kteří rádi nezištně podpoří studenty. Při telefonickém hovoru s majitelem jsme došli k závěru, že by měla stačit fólie o tloušťce 0,6mm. Tato fólie je běžně vhodná např. jako krycí fólie do rámu.

Než jsem sehnala fólii, fotila jsem vše, co mě zaujalo a bylo pro mě zajímavé pohledem přes kaleidoskop. Nakonec jsem si vybrala šest fotek, které jsem pomocí grafického editoru upravila do podoby, kterou bych byla schopná vyrýt do lina. A tyto upravené fotografie jsem již ryla do lina o velikosti B1. Úpravou fotografie vznikaly zajímavé obrazce a útvary, které by člověk ani nepřičítal k původní fotografii. To se mi na tom líbilo. Už od začátku procesu, od prvotní fotografie, může člověk najít a vidět jiné věci, než autor. Jedná se o takový nekonečný hermeneutický kruh. Je to takový graf našeho poznání. K fotografii přistupujeme již s určitým porozuměním. Tím, jak se na ni díváme a jak poznáváme věci, objekty na ní, dostáváme se do fáze poznání. Toto poznání je nekonečné. Víme více s každým jiným pohledem, poznáváním, ale nikdy nevíme vše a nevidíme vše. Tak to mám i já se svými fotografiemi. Po úpravě v nich nacházím stále jiné věci. Ať už jde o různá zvířata, bájná a fantazijní zvířata, obličejy a postavy lidí, různé útvary věci. A tím se vlastně vytváří moje vnitřní krajina. Jelikož mám určité koncepty, díky kterým mohu předporozumět věcem, které vidím. Mohu si je srovnat, porovnat s věcmi, které znám, které jsem již někdy viděla, slyšela o nich, představovala si je a díky tomu je mohu vidět v různých dílech. Takto si utváříme představy. Když jsem ukázala fotografie a později i tisky lidem v mém okolí, viděli v nich i jiné věci než já. Následným dialogem o věcech, které viděli oni a já, jsme dospěli k úžasnému poznání, co vše můžeme vidět v jednom motivu. Tímto předáním zkušeností a sdělením toho, co tam vidím já, jsem jim otevřela vrátka do své vnitřní krajiny. Tím tu mou obohatili a já obohatila zas tu jejich. Proto říkám, že je to nekonečný proces poznávání.

Všechny následující fotografie jsem si nechala vytisknout v černobílé verzi na formát A1 a poté jsem pomocí kopírovacích papírů převedla obtáhnutím linií na lino. To

byla druhá fáze, další fází bylo samotné rytí lina pomocí rydel několika tvarů a velikostí. Po vyrytí jsem se připravila na tisk. K tisku jsem si přichystala olejové hlubotiskové barvy, váleček, lněný olej, papír, pauzovací papír a PVC folii. Postupným navalováním různých barev a jejich kombinací a tisku na různý materiál vzniklo několik tisků. Pracovala jsem tak se strukturou naválené barvy. Někde jsem nechala čistý tón barvy, jinde jsem ji překryla tmavším, či naopak světlejším odstínem. Tisk probíhal ručně, jelikož jsem neměla k dispozici grafický lis určený k tisku takového formátu. Naválela jsem barvu, na lino přiložila papír, pauzovací papír či fólii a pomocí dřevěného válečku jsem přejížděla po celé ploše, aby se barva otiskla. Otisk nebyl rovnoměrný jako při tisku na lisu, ale za to byl zajímavý. Někde se barva otiskla silněji, někde méně. Záleželo také na naředění barvy lněným olejem. To jsem musela, jelikož při ručním tisku jsem nevynaložila takovou sílu, aby se hutná barva přímo z tuby otiskla. Tím, jak byla barva naředěná a naválená na lino ve větším množství, přimáčknutím folie, či pauzovacího papíru se barva slila a následným oddělením folie od lina vznikala zajímavá struktura povrchu. Většinou jsem tiskla na čistý podkladový materiál s tím, že se při následném focení může využít překrytí jednoho tisku lina jiným tiskem (pokud se tisklo na fólii, či pauzovací papír). Někdy jsem do tisku přidala otisk bublinkové folie převálené různými výraznými barvami. Nebo jsem na papír či pauzovací papír naválela barvu nebo kombinaci barev v tenké vrstvě a po zaschnutí jsem na to otiskla motiv lina tmavší výraznější barvou.

2.2.1. Konečná podoba tisků/ Výsledné konečné tisky

1. fotografie – Obr. č. 19 – Květ orchideje

Tato fotografie vznikla přes trojúhelníkový kaleidoskop. Již dříve jsem psala, že mě fotografie z tohoto kaleidoskopu zaujaly nejvíce. Celkem jsem vybrala pro techniku linoryt tři fotografie z tohoto focení přes trojúhelníkový kaleidoskop. Na fotografii, v obrazové příloze vlevo, můžete vidět květ orchideje vyfocenu přes kaleidoskop, kterou jsem dostala darem od babičky. Vpravo je ukázka upravené fotografie, kterou jsem převedla do lina.

Z tohoto vyrytého lina jsem vybrala dva tisky (**Příloha I**). První tisk je na pauzovacím papíře, na který jsem nejprve naválela tenkou vrstvou barvu, a to kombinaci růžové a pomněnkově modré. Na takto připravený podklad jsem otiskla lino naválené olivovou barvou smíchanou s černou. Na fotografii v malém formátu vypadá barva černě, ale když se na tisk podíváte zblízka nebo s průhledem přes světlo, či si tisk dáte proti oknu, uvidíte jemné přechody od olivové po černou. Tato barva byla naředěná hodně, proto tisk působí komplexně.

Druhý tisk je složen z pauzovacího papíru a fólie. Na pauzovacím papíru jsou opět naválené tenkou vrstvou barvy – růžová, karmínová, žlutá a lehce pomněnková s oranžovou. Jsou vidět tahy válečkem, které podklad oživují a strukturují. Na fólii je natištěno lino pouze černou barvou. Barva nebyla tolik naředěná jako při předešlém tisku, proto otisk působí nedokonale, skoro jako by bylo lino mastné a nepřijalo naválenou barvu. Přiložením takto natištěné fólie na pauzovací papír s připraveným podkladem vznikne vzdušnější, „odlehčenější“ motiv, než na předešlém tisku, kde je vše natištěno na „pauzáku“.

2. fotografie – Obr. č. 20 – detail vzoru závěsu na okno

Další fotografie přes trojúhelníkový kaleidoskop znázorňuje detail vzoru závěsu na okno. Chtěli jsme trochu oživit náš byt něčím novým a první čím jsme začali, byly nové závěsy do oken. Taková první společně kupovaná věc do bytu. Úprava fotografie proběhla stejně jako u první fotografie.

Tato fotografie mi přišla po upravení nejzajímavější a pro tisk také. Proto jsem vybrala celkem pět tisků jako výsledné. V **Příloze II**. Jsou dva tisky na stejném principu. Na tom

prvním je opět použitý podklad, na kterém je naválená barva válečkem, tentokrát tmavě zelená. Díky naválené tenké vrstvě, místy prosvítá bílý papír, který se zdá průhledný. Na něm je natištěno lino, které je naválené světlým okrem, který v několika místech překrývá bílá. Barvy se smíchaly do světle okrové, takové zářivé. Na jednom místě prosvítá lehce oranžová, zbytek barvy, který tam zůstal od předešlého tisku tohoto lina. Tyto nuance barev jsou patrné při pohledu zblízka. V místech, kde je barva převálená bílou, vznikla otiskem zajímavá struktura otisku. U druhého tisku na stejném principu můžeme vidět podklad naválený žlutou barvou, lehce smíchanou se světlým okrem. Této barvy je na podkladu málo. Vidíme stopy válečku a plochy s více či méně naválenou barvou. Podklad je daleko světlejší než na předchozím tisku. Na tomto světlém podkladě je natisnuté lino, na kterém je naválená tmavě zelená barva (stejná, která byla použita jako podklad na předešlém tisku). Tam, kde jsou tmavší místa, byla přidána olivově zelená.

V **Příloze III.** naleznete další dva tisky, které jsou dělané na stejném principu. Na pauzovací papír je lino otištěno oranžovou barvou, která je kontrastní s černou barvou, která je natištěna na fólii. Pokud přiložíme fólii na pauzovací papír a lehce posuneme směrem doprava, doleva, nahoru nebo dolů, vznikne oranžově vržený stín. Jak je lino tištěné ručně, je barva nedokonale otisknutá, a tudíž v některých místech prosvítá oranžová pod černou barvou. Na druhém tisku je využit stejný postup. Přiložení fólie na pauzovací papír a lehké posunutí, aby vznikl stín. Na fólii je použita barva v okrovém odstínu a v místech převálené bílou barvou vznikla zajímavá struktura. Je to stejný způsob naválení i užití barev jako na prvním tisku v Příloze II, jen je to natištěno na fólii, ne na papír. Na pauzovacím papíře bylo lino natištěno v tmavě zelené barvě. Kontrast těchto barev není tak velký jako u předchozího tisku. V **Příloze IV.** je poslední tisk této fotografie, který je na fólii. Na této fólii najdeme natištěné lino, na kterém bylo použito několik barev. Největším podílem je zde zastoupena zelená barva, především v okrajových plochách. Na středu je využita oranžová barva a okrová barva. Toto vyryté lino mi připomíná čumáček (v tomto případě oranžová barva) s očima a naducanými tvářemi. Trochu ve stylu Mickey Mouse. Barva byla naředěná o trochu více, a tím pádem vznikly odlepením fólie od lina nerovnoměrné skvrny vlivem povrchového napětí barvy. Tímto způsobem se nedá docílit stejného efektu všude. Většinou to vznikalo náhodou. A to se mi na této technice líbí, že do poslední chvíle nevíte, zda se grafický list povede či ne, dokud neodlepíte lino od potiskovaného materiálu.

3. fotografie – Obr. č. 21 – list květiny

Tato fotografie je poslední focená přes trojúhelníkový kaleidoskop. Motivem mi byl list květiny, kterou jsem dostala jako učitelka. Byla to tehdy úplně první květina, kterou mi donesl žák při předávání vysvědčení. Byl to skvělý pocit. Odměna za moji práci. Ještě více mě těší, že tento žák chodí na moje hodiny stále.

4. fotografie – Obr. č. 22 – vzor pohovky

Fotografie focená přes šestiúhelníkový kaleidoskop znázorňuje vzor pohovky. Další společně koupená věc do bytu. Nejvíce nejlepší pohovka. Věc, na které trávíte večery, vám prostě přiroste k srdci. Odehrávají se na ní kdejaké věci, příběhy prostřednictvím vás samotných. Tato fotografie je v šedavých, černobílých tónech. V tisku jsem tyto tóny trochu ozvláštnila především podkladem. Na výsledném grafickém lisu v **Příloze VI**. Můžete vidět, že byl použit soutisk jednoho lina. Soutisk není ale ve stejném směru, ale horní tisk je otočený o 180°, vzhůru nohama. Tiskla jsem na bílý papír, nejprve karmínovou barvou a poté olivovou. Jelikož jsem používala hlubotiskové barvy, které jsou lazurní, karmínová barva je patrná pod olivovou. Tudíž můžeme odhadnout motiv schovaný pod horním tmavším tiskem. Lino mi připomíná bludiště od červotoče, které můžeme najít v kůře stromu.

5. fotografie – Obr. č. 23 – hrana akvária

Pátá fotografie je focena taktéž přes šestiúhelníkový kaleidoskop. Motivem fotografie je mořské akvárium, které je takovou malou - velkou dominantou obývacího pokoje. Mořské akvárium je velká chloubka a koníček mého přítele. Já jsem z něho byla v úžasu hodně dlouho a ještě stále jsem. Je to velice uklidňující pohled na rybičky, jak se škádlí a hledají něco k snědku, na pohybující se korály, řasy a další živočichy v proudění vody. V **Příloze VII**. je první tisk na fólii natištěn pouze černou barvou a lehce převálenou bílou. Takže vznikla v těchto místech šedivá. Tento tisk jsem nechala jen v těchto tónech, čistý tisk. Aby tisk vyzněl, co nejlépe, podložila jsem ho bílým papírem. Na druhém tisku je použito černé barvy, bez bílé. Nebyla moc naředěná, tudíž je vidět struktura lina. Lino bylo velice dlouho v kuchyni (cca 20 let), a při pokládání bylo položeno na dehtový papír. Struktura papíru se na lino podepsala, je vidět i na otisku. Kdyby se netisklo ručně, možná

by tato kresba nebyla vůbec vidět. Tento tisk je na plexiskle (než jsem sehnala fólii, pořídila jsem si na zkoušku dvě plexiskla, která se používají na klip-rámy místo skla). Tento tisk jsem doplnila otiskem bublinkové folie v okrajových částech po kratší straně tisku. Bublínky jsem převálela několika barvami, které mi zbyly na rozvalovacím skle. Najdeme zde barvu karmínovou, zelenou a další. Připomíná to trochu špinavé vodovky, které umýváte čistou vodou. V **Příloze VIII.** najdeme také černý tisk na fólii doplněný otiskem bublinkové folie v okrajových částech po kratší straně – barvy bublinek – karmínová, žlutá, pomněnková. Tento tisk na fólii je podložen pauzovacím papírem, na kterém je také natištěné lino černou barvou doplněné bublinkami. Zde jsou ty bublinky na větší části prázdných míst tisku. U jedné okrajové části je pod bublinkami nejdříve natištěna žlutá plocha, a pak na ni otištěny bublinky karmínovou barvou. Přiložením fólie na pauzovací papír bublinky prosvítají a někde jsou jako by zdvojené a plocha se zdá více zaplněná než jinde.

6. fotografie – Obr. č. 24 – korál Scolymia australis

Na poslední fotografii focenou přes kruhový kaleidoskop je vyfocen korál Scolymia. Je to australský korál, který je velice vzácný a krásný. Jeho tvar připomíná smažený koblížek a jeho barvy (oranžová a zelená) v akváriu vyloženě září. V **Příloze IX.** je ukázka grafického listu natištěná v černobílé kombinaci, jako jin a jang. Toto jediné lino jsem ryla dvakrát, jako pozitiv a negativ, tudíž jsem mohla při tisku kombinovat obě části dohromady a nemusela jsem řešit podklad. Při tomto tisku se mi lino naválené bílou barvou lehce posunulo, a proto vznikl posun, který je patrný při pohledu zblízka nebo při pohledu proti světlu či barevnému podkladu. V poslední **Příloze X.** jsou dva tisky tištěné méně naředěnou barvou černou a na druhém tisku karmínovou. A doplněné na prvním tisku okrovou smíchanou s oranžovou a na druhém tisku také tak. Ale tisk se nepovedl a vypadal stejně jako podklad. Tedy působil nekontrastně, stejnoměrně. Proto jsem tyto plochy přetřela štětcem s naředěnou barvou lněným olejem v odstínech okrové s trochou oranžové a hnědé. Na výsledném tisku jsou plochy více rozdílné a zajímavější.

3 Didaktická část

V této části diplomové práce se pokusím zmapovat možnosti využití techniky linorytu v hodinách výtvarné výchovy. Protože v současné době vyučuji na základní umělecké škole, rozhodla jsem se toho využít a připravit hodinu jako část metodické řady s využitím techniky linorytu. Součástí bude i reflektivní bilance a zhodnocení hodiny. Žáci by neměli zapomenout, že v dnešní mediální PC - době existuje ještě grafika ruční, při které sami zažijí celý proces tvorby od počátečního návrhu, rytí až po tisk a sestavení grafických listů do výsledné podoby. Technika linoryt je výborný způsob, jak si procvičit představivost a zručnost.

3.1. Využití grafických technik, především linorytu, pro hodiny výtvarného oboru základní umělecké školy

Grafika obohacuje žáky o výtvarné myšlení. Dítě se musí seznámit s principy tisku a spojením určitých úkonů, řetězcem kroků, které vedou k osvojení jednotlivých grafických postupů. Toto seznámení se základními technikami je důležité pro vznik správných pracovních návyků, omezujících nebezpečí úrazu. Grafika navazuje na kresebné náměty. Žák si hraje s nástroji, kombinuje techniky, ale trvá delší dobu, než se naučí předvídat, co způsobí stopa rydlem, naválení barvy, nemožnost napravit chybný krok, poznává zrcadlově převrácený otisk. Proto zpočátku můžeme vidět střídmost grafického projevu. Nejde mu to tak snadno jako tužkou.

Hlavním znakem grafiky je rozmnožování výtvarné práce. Tam, kde je více časového prostoru, se objevují i vícebarevná řešení. To je především na základních uměleckých školách, kde nejsou striktně dané osnovy a časové dotace. Linoryt je právě nejčastěji používanou grafickou technikou ve školní praxi. Zastupuje škálu výrazových prostředků – kontrast černé a bílé plochy, pozitivní a negativní linii, dekorativní výplň ploch a modelaci objemů. Žák může přenášet kresby, ve kterých hledá detaily, dekorativní zdobnost, odlišuje popředí a pozadí vyrytou plochou. Výsledek působí čitelně a přehledně, ale chybí mu přirozená dynamika. Přirozeností a spontaneitou vrstvení krátkých vrypů můžeme docílit napodobení studijní kresby. Ve školní praxi se učí oba způsoby postupně, záleží na zkušenosti žáků s technikou. Ve školní praxi se při vícebarevném tisku využívá především jedna matrice, kterou žáci po vytištění barvy umyjí a dále odrývají. Šetří to materiál a dovoluje tak pracovat v technice již od dětství.

Odrytou matrici lze využít pro další grafickou techniku a to slepotisk. Pod tlakem v lisu se ve vlhkém papíru otiskne motiv bez použití barvy. Matrici lze použít i pro barevnou nebo černobílou frotáž. Žák si může matricí různě otáčet a vybírat si detaily, které opakuje a klade vedle sebe nebo přes sebe. Linoryt a frotáž lze spojit s kresbou či koláží. Nejposlednější možností je zasáhnutí přímo do matrice – rozstříhání lina na několik dílů. A jejich následné přeskládání, posunutí, postupné rozvíjení, borcení, zaznamenání nějakého procesu. Tento způsob se může využít především v mateřské školce a u dětí nejmladších, pro které je rytí rydlem nebezpečné a náročné. Důležitá je i volba formátu lina, záleží na zkušenostech žáků a pedagogickém záměru učitele. Z počátku je lepší pracovat s formáty A4, A5, které žáci mohou zpracovat v krátké době a lze je dobře udržet a zamezit tak zranění. Postupně lze formát zvětšovat.

Technika linorytu je velice náročná na správné držení rydla a vedení linky, na kladení rydla v určitém úhlu k linu a jemné sklánění během rytí. Důležité je, aby člověk směřoval rydlem od ruky dopředu, před sebe a matricí otáčel podle potřeby. Pozornost bychom měli věnovat i výběru šířky rydla. Ta velice široká ve tvaru velkého U jsou pro děti nevhodná, jelikož se špatně ovládají a vyžadují více fyzické síly.

Technikou, která je vhodná jako příprava pro linoryt, je sádroryt. Do sádrové desky žák ryje hřebíkem, rydlem, nůžkami a vyrytá linka připomíná kresbu, která je místy mělká a jinde hluboká. Hotová matrice se musí preparovat šelakem a žák ji tiskne ručně, jelikož je materiál matrice velice křehký a nevydržel by tlak, který vyvine lis. Dětské sádroryty okouzlují spontaneitou a svěžestí. Jako další technika, která pracuje s grafickým motivem je papírožez. Poté tisk ze šablony a z koláže.

3. 2. Východiska a struktura řady

V následující části uvedu informace, které jsou východiskem celé metodické řady na téma Gotika. Především o jednom jejím úseku věnujícím se grafickému zpracování dekorativního prvku. Hodina je navržena pro skupinu 11 žáků, kterou učím již třetím rokem, a tudíž znám jejich zkušenosti s touto technikou a jejich schopnosti a dovednosti. Žákyně chodí do ZUŠ Starý Plzenec, pobočka Spálené Poříčí a navštěvují 6. - 9. třídu základní školy. Zvolila jsem časovou dotaci 2 x 3h (1h/45 minut).

Pro navrhnutí přípravné hodiny jsem se rozhodla inspirovat Strukturou přípravy učitele na jednotku výtvarné výchovy¹¹ podle Heleny Hazukové. Vycházím z ní a používám kategorie, které by měly napomoci učitelům při rozvažování osnovy vyučovací hodiny. Je to doporučený možný postup. Skutečně jen přípravná část, strukturace mého uvažování nad průběhem hodiny. Předkládám díky ní velmi obšírný popis, který se mi osvědčil z vlastní zkušenosti. Je to výborná věc, která je vhodná pro začínající učitele. Sama jsem neměla možnost vidět takový „manuál“ a mít se čeho chytit při počátcích mé učitelské praxe. Kdyby tomu tak bylo, vše by bylo mnohem snazší a vyvarovala bych se tolika chyb, které teď již mohu eliminovat.

Ze své praktické části diplomové práce jsem si pro návrh hodiny vybrala formu, kterou je vytvořena. A to techniku linoryt a její stylové a technické záležitosti, kdy se jedinec snaží zvládat výrazové prostředky individuálně. Žák se zaměří na výsledek tvorby a pokusí se dobrat co nejlepšího vyhotovení díla. Podle ukázek si srovnají všechny možné alterace a vyberou si tu nejvhodnější variantu, která se jim bude zdát nejlepší a nejvhodnější, aby výsledný efekt byl co nejlepší.

Škola: ZUŠ Starý Plzenec, pobočka Spálené Poříčí

Ročník: 6. - 9. třída

Počet žáků: 11

Časový úsek: 2 x 3h (1h/45 minut)

Východisko: téma Gotika

Název: a) motivační: gotická tapeta

b) popisný: řešení dekorativního prvku soutiskem linorytové matrice

---

¹¹ HAZUKOVÁ, Helena. *Příprava učitele na rozhodování ve výtvarné výchově. I.* Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1994. s. 7

Motivace: Proplujeme v čase zpět do doby gotické a vyzdobíme si pokoj vlastní tapetou. Tapetu si sami navrhne a vytvoříme si ukázkou jednoho motivu, kterým by mohla být tapeta pokrytá. A tím si vyzdobíme stěny našeho pokoje.

Klíčová slova: gotika, ornament, linoryt, soutisk, dekor

Úkol: Zpracování dekorativního motivu ve formátu čtverce pomocí gotického prvku tak, aby na sebe v ploše souvisle navazoval. Vyberete si detail nebo celý prvek, který zpracujete technikou linoryt. Prvek vyryjete do lina o velikosti 15x15cm. Matrice nám poslouží k tisku min. dvou barev (max. tisk 4 barvami), takže ji budeme postupně odrývat a využívat ji tak k soutisku.

Didaktická analýza úkolu:

Cíl: rozvoj jemné motoriky, představivosti – schopnost vytvářet nové představy, nácvik techné – zvládnutí techniky linorytu jako takové i její teorie

- Žák si osvojí klíčové kompetence – k učení
  - komunikativní
  - k řešení problémů
  - pracovní

Konkrétní cíl hodiny: žák si osvojí techniku linoryt – tisk z výšky, soutisk lin z jednoho štočku postupným odrýváním; žák se naučí ručnímu tisku

Techniky: kresba, rytí, tisk z výšky

Pomůcky: tužka, xerokopie, lino o velikosti 15x15cm, rydla, grafický lis, váleček, tiskařská barva – na vodní bázi, papír

Metody práce: Metoda slovní-monologická (výklad učitele), názorně-demonstrační (ukázka děl autorů a postupu práce) a metoda praktických činností žáků (realizace vlastní práce)

Organizační formy vyučování: hromadné vyučování, individuální práce

Očekávané vstupní znalosti: Předpokládá se, že žáci již mají za sebou několik hodin zabývajících se gotickým uměním. Vyzkoušeli si nakreslit gotická okna, architekturu celkově i se zaměřením na detaily. Dozvěděli se z přednášky základní, klíčové prvky gotiky, kde a kdy vznikla. Dále poznali nejznámější stavby v zahraničí a hlavně v České Republice - Dobu Karla IV... Měli by mít představu, jaké základní prvky se v gotické architektuře využívají – ať již na oknech, ozdobách staveb a vnitřku staveb. Jaký byl v té době módní

styl, hlavní náměty v malířství a sochařství. Navštívili výstavu OBRAZY KRÁSY A SPÁSY - Gotika v jihozápadních Čechách.

Popis:

1. - 45 min.: Přivítání a sdělení tématu. Navození atmosféry a společné připomenutí hlavních prvků architektury a gotiky celkově. Opakování není nikdy dost. Již jsme se zabývali architekturou, okny, malbou madon, světců. Všude jsme mohli vidět prvky, které dnes můžeme využít jako ornament pro vytvoření díla s dekorativním motivem. Ornament je v umění ozdobný detail, který slouží ke zkrášlení nebo členění stavby, předmětů a věcí všeho druhu. Ornament je vždy spojen s dílem, ať už plošným (kresba, intarzie, malba, mozaika), nebo trojrozměrným (architektura, sochařství, plastické prvky užitého umění), do jehož struktury je začleněn.

Tento motiv budeme zpracovávat technikou linoryt – soutisk. Postupným odrýváním matrice od nejsvětější barvy po nejtmaší. Ukážu žákům několik ukázek barevného linorytu vytvořeného tímto způsobem. A vysvětlím jim, jak funguje soutisk. Soutisk je přesné krytí matric na sebe při vícenásobném tisku. Přesnost soutisku je dána tím, zda se jednotlivé tisky posunuly či ne. Při nepřesném soutisku působí tisk jako rozostřený. Aby pochopili, co musí odrýt nejdříve, co potom. Mohou s tím dopředu počítat, než si vyberou motiv. K ukázce patří i postup tisku, naválení barvy a postupný tisk jednotlivých barev, aby viděli princip soutisku. Vyzkouší si nový postup tisku a to ruční tisk, který je pro ně novou věcí. Proto jim tento způsob názorně ukážu. Není to nic složitějšího. Myslím si, že při soutisku to bude pro ně mnohem snazší způsob, než při tisku v grafickém lisu, kde se může matrice snáze posunout.

Žákům ukážu prvky, které jsem pro tento úkol vybrala jako nejvíce vhodné. Převážně jde o prvky osově souměrné. Společně diskutujeme nad názvy prvků a jejich užití. Jde o různé prvky využití hlavně v lomených oknech, rozetách, dále ornament, který se využíval v uměleckořemeslných pracích, především na nábytku. Tomuto zdobení se říkalo tzv. Jitřenka. Zeptám se kolik částí, kolik os může mít rozeta, aby byla osově souměrná. Ukážeme si názorně, jak ji lze rozdělit a zdůrazňuji při tom, že tento způsob budeme využívat v dnešním úkolu. Rozeta připomíná koláč, který chceme rozdělit pro čtyři lidi, aby každý měl stejnou část. A vy si vezmete tu jednu čtvrtku koláče/prvku a tu převedete na lino a postupně odryjete. A následným tiskem a soutiskem vznikne celý motiv kruhu, čtverce. Žáci si vyberou jeden prvek, který je jim blízký s ohledem na jejich

schopnosti rytí do lina (složitost motivu). Pro zrychlení práce jsem jim motivy předem zvětšila na kopírce, takže už jen na xerokopii naznačí osy a obkreslí si pomocí kopírovacího papíru motiv na připravené lino o velikosti 15x15cm. Výběr prvku konzultujeme společně, aby si slabší žáci v této technice nevybrali moc složitý motiv a naopak.

2. - 45 min.: Zvětšenou část ornamentu si žáci překreslí na lino, aby viděli linky, které poté odryjí. Do xerokopie si vyznačí 3 – 4 barvami jednotlivé plochy (žlutá, červená, modrá, zelená, plus se počítá s barvou papíru - bílou). Tak si lépe uvědomí, co musí vyrývat nejdříve a jakou barvou to budou tisknout. Opatrně pracují s rydly – dostanou poučení o práci s rydlem a bezpečnosti práce s ním (znají už z dřívějších zkušeností, ale je dobré to vždy a pokaždé připomenout). Kontrolovat je při této fázi práce. Během toho jak budou odrývat, připravím dvě pracovní plochy a papíry, na které budou tisknout.

3. - 45 min.: Postupně, jak kdo odrývá, se žáci začínají střídat při tisku u vyhrazeného místa. Tisknout budou ručně, takže by neměly vznikat fronty při tisku. Varianty se tisknou na jeden formát papíru. Důležité je klást lino přesně vedle sebe i na sebe, aby vznikl patřičný efekt soutisku. Žáci začnou tisknout nejsvětlejší barvou žlutou, poté červenou a nakonec modrou. Kdo bude chtít, může nahradit jednu barvu zelenou nebo tisknout všemi čtyřmi barvami. Pomáhám jim při tisku prvního lina, aby pochopili a uvědomili si, jak lino natočit, aby vznikl celkový motiv.

Používáme vodové tiskařské barvy, které nejsou lazurní, a přetisknutím jedné barvy na druhou vzniká barva třetí. Proto se musí začít tisknout od nejsvětlejší barvy. Pokud bychom používali olejové barvy, které bývají lazurní, mohli bychom začít tisknout klidně od nejtmaší barvy.

4. – 45.min.: Všichni by měli mít odtištěnou alespoň jednu barvu nebo připravené lino pro tisk první barvy. Každému asistuji při tisku první barvy, aby se naučili lino přikládat a správně natočit, aby vznikl motiv. Rychlejší a ti s méně složitými motivy začínají tisknout již druhou barvu.

5. - 45.min.: Do tisku již moc nezasahuji, ráda bych, aby si sami uvědomili, jak lino natočit, přiložit a z případné chyby se poučili.

6. – 45.min.: Tisk posledních barev a následný reflektivní dialog nad vzniklými motivy gotických tapet. Otázky: Byla pro vás tato technika složitá, myslím soutisk – pochopení

smyslu, postupu? Jak se vám tisklo ručně? Bylo to pro vás snazší než na lisu? Jaký motiv je podle vás nejlépe prakticky zpracován a který byste chtěli do svého pokoje?

9) Pojmový slovník:

Gotika - umělecký sloh pomalu navazující na sloh románský. Začíná se projevat od druhé poloviny 12. stol. Počátky gotického slohu začínají ve Francii a jsou spojeny s vybudováním opatství v Saint-Denis poblíž Paříže.

Ornament - (latinsky *ornamentum* - výstroj, ozdoba, okrasa) je v umění ozdobný detail, který slouží ke zkrášlení nebo členění stavby, předmětů a věcí všeho druhu; zdobný prvek stejného druhu. Ornament je vždy spojen s dílem, ať už plošným (kresba, intarzie, malba, mozaika), nebo trojrozměrným (architektura, sochařství, plastické prvky užitého umění), do jehož struktury je začleněn.

Dekor – výzdoba uměleckých děl, např. uměleckořemeslných (nádobí, textilie, nábytek, tapety); dekorem je zpravidla méně jednotlivý prvek, na rozdíl od dekorace, která zahrnuje vedle jednotlivostí také celkovou koncepci a její výsledek. Dekor je i doplňující součástí jiného díla; liší se od ornamentu a ornamentiky.

Dekor může být přes své široké užití neopakovatelný až jedinečný. Jiný druh dekoru, nazvaný velmi podobně, *ornament*, je však dekorem zvláštního druhu. Jeho vlastností je zejména to, že se jeho prvky, motivy, „figury“ a soustavy rytmicky opakují. Jsou ve své konkrétní podobě pro geografický prostor a časové období v něm zcela charakteristické, příznačné.

Linoryt - je grafická technika zařazená do skupiny Tisku z výšky. Znamená to, že vyrytá plocha zůstává bílá (v barvě papíru a netiskne se).

Soutisk - je přesné krytí tiskových prvků při vícenásobném naložení archu nebo při průchodu několika tiskovými jednotkami. Přesnost soutisku se vyjadřuje velikostí odchylky jednotlivých otisků proti sobě. Při nepřesném soutisku působí tisk jako rozostřený.

3.3. Reflektivní bilance

Reflektivní bilance je příběh vyučovacích hodin. Písemně zachycené čerstvé vzpomínky učitele na jeho práci – vyučovací hodinu. Je to volné vyjádření toho, co se v hodině událo.

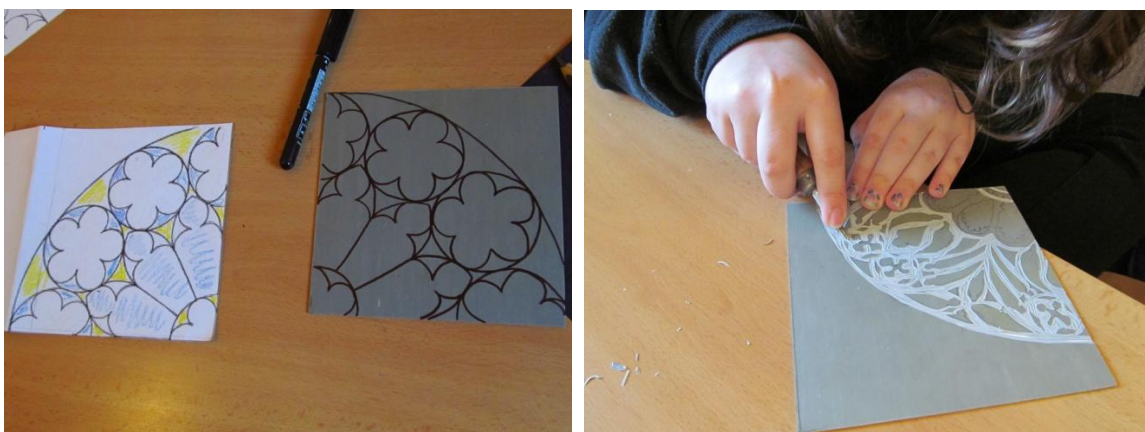
Hodina začínala stejně jako vždycky. Než se všechny žákyně usadily a uklidnily, chvilku to trvalo. Ale poté jsem je mohla přivítat na hodině a sdělit jim téma dnešní hodiny. Některé byly nadšené, jiné se držely trochu zpátky a zajímalo je, co se bude přesně odrývat a zda to bude moc složité či ne. Povýšila jsem je na nejstarší a tudíž nejzkušenější, takže nemohou dělat nic lehkého, ale jen se dále zdokonalovat a pilovat techniku linoryt. Novinkou je pro ně soutisk více barev a pochopení postupného odrývání. Z toho jsem měla strach, jak jim to vysvětlit, aby to všechny pochopily pokud možno napoprvé. Ale v průběhu hodiny jsem zjistila, že některé věci a postupy prostě nějaké hlavinky nepochopí na jedno vyřčení, ani na druhé. I když se všech zeptáte, zda to chápou, všechny řeknou, že ano. Při vysvětlování soutisku jim ukazují tisk jednoho gotického dekoru, který je natištěn třemi barvami, a ukazují jim na něm postup, jak se musí postupovat od vyrytí nejsvětější barvy po tmavou. Současně jim ukážu techniku rytí. Sice to znají, ale je lepší je vícekrát poučit, než ošetřovat propíchnuté prstíky. Pár minut navíc mi za to stojí. Ale je mi jasné, že je budu muset upozorňovat a sledovat prstíky po celou dobu jejich práce. Využiji připravené ukázkové lino, na které naválím barvu a ukážu jim, jak se tiskne ručním způsobem a vysvětluji jim, proč to budeme dělat takto a ne na lisu. Všechny pokývují, že tak to aspoň lépe uvidí, až budou přikládat lino přesně vedle již jednoho natisknutého.

Došlo na ukázkou xerokopíí, na kterých byly zvětšené motivy osově souměrných gotických prvků, především rozet a vykládané dřevěné dveře. Padaly poznámky typu: „Takový složitý rozety?“ „To nikdy nevyryju.“ Zeptala jsem se jich, co mají tyto prvky společného. Šlo mi o to, zda někoho napadne, že typická je osová souměrnost. Napadla. Srdce mi zaplesalo. Poprosila jsem je, zda by mi prstem naznačily osy na jedné xerokopii. Přirovnala jsem jim prvky ke koláči, který chceme rozdělit pro čtyři lidi. A my tu jednu čtvrtinu přeneseme na připravené lino o rozměrech 15x15cm. Lino držím v ruce, aby si velikost lépe představily. „To budeme překreslovat? To tu budu do rána!“ Uklidnila jsem je, k dispozici budou mít kopírovací papír, abychom se překreslováním nezdržovaly a

soustředily se na vyrývání a tisk. Ještě jim něco řeknu o ornamentu a dekorech a mohou si začít vybírat prvek. Vybírání koriguji, aby měla každá patřičně složitý motiv, podle svých dovedností a schopností v technice linorytu. Již je znám a vím, co jim jde lépe a co méně.

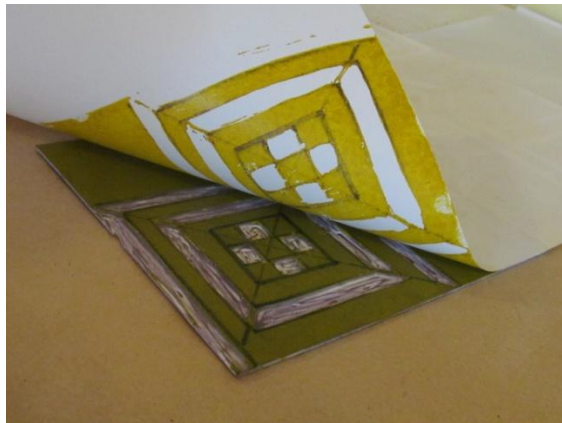

Poté začaly všechny překreslovat motiv na lino obtažením linií tužkou a do xerokopie si pastelkami rozvrhly plochy, které budou bílé, žluté, červené a modré, případně zelené (kdo bude chtít). Tím si ujasní, co budou kdy odrývat a čím začnou. Ještě několikrát padaly dotazy, co teď mají vlastně vyrývat. Na jednu stranu mě mrzí, že si nepamatují, co jsem jim říkala, na druhou jsem ráda, že se raději zeptají znova, než aby odryly nějakou plochu špatně. Všechny by chtěly nejradši co nejširší rydlo, ale těch máme k dispozici jen několik. Rozhodně ne pro všechny. Na hodinu přišly všechny dívky, tedy 11 žákyň. Podělí se o rydla a mohou začít odrývat. Těm, které mají složitější motiv, trvá překreslení delší dobu. To vůbec nevádí, ba naopak. V naší malé třídě bojujeme s prostorem a umístěním pracovní plochy pro navalování a otiskování. Proto jsem zvolila i ruční tisk a ne tisk na grafickém lisu, který máme ve třídě jen jeden. Postupně připravuji jednu plochu pro navalování barvy a místo, kde se bude tisknout. Začneme žlutou barvou.

Ve třetí hodině se již objevily první žákyně, které měly odryté plochy, které zůstanou bílé. A mohly začít tisknout. Dohlížela jsem na ně, zda mají již správnou vrstvu barvy na lino, než přistoupí k prvnímu tisku. Při tomto prvním tisku jsem je korigovala, kam lino mají položit a jak přiložit papír a správně otisknout a hlavně, jak si natočit lino, když budou tisknout druhou čtvrtinu motivu, třetí a čtvrtou, aby vznikl celek. Tohle jsem absolvovala s každou žákyní už při tisku žluté barvy. Některé stačilo ukázat jednou, u další jsem musela dohlížet u tisku všech čtyř čtvrtin, jelikož si nebyla jistá. Během všech činností ještě sleduji, zda si dávají pozor při rytí a bavím se tím, o čem si povídají, a vzpomínám na svá školní léta a pubertu. Ale i tak se stále divím, co všechno puberta dokáže. Chýlí se ke konci třetí hodina a já si začínám říkat, že to nejspíš všechny nestihnou ani příští týden za další tři hodiny. Některé jsou opravdu fakt hodně pomalé a bohužel nestíhají rýt a povídat si zároveň. Snažím se je motivovat k práci, a přesvědčuji je, aby ryly i během povídání. Ale znáte to. Zafunguje to na pár minut a můžete jim to připomínat znovu. Mají si toho tolik co říct. Celý den se nevidí, a pak si chtějí sdělit plno zážitků. Některé musím omluvit, mají složitý motiv a jsou to „pečlivky“. Takže musí mít každý kousek vyrytý perfektně.

O týden déle... Před hodinou mám vše připravené – plochu pro ruční tisk a místo na navalování barvy, připravená je žlutá, červená a už i modrá barva. Urychlím tak proces zbytečného čekání a některé mohou hned tisknout. Některé se ptají, co mají teď odrývat, když mají vytisknutou žlutou barvu. Vysvětlím, že to co chtějí, aby zůstalo žluté, musí odrýt, aby ta plocha už dále netiskla. Nastávají chyby při tisku, a to v důsledku špatného přetočení matrice před přiložením na tisknutelnou plochu - neuvědomění si správného umístění. Když se to stane některé jednou, aspoň se z toho poučí a při dalším tisku si dá větší pozor. Radši se dvakrát podívá a ujistí se, zda má lino správně natočené. Ale když se to stane jedné žákyni třikrát? Tak už zatím musí být jen nepozornost, roztržitost, nešikovnost nebo snad hloupost? Rytí a střídání žáků u tisku probíhá výborně. Nikdo nemusí delší dobu čekat a průběžně se vyměňují. Stejně některým rytí trvá mnohem déle než ostatním a já si začínám uvědomovat, že jsem časovou dotaci trochu podcenila. Ke konci třetí, v podstatě již šesté hodiny mají natištěno čtyřmi barvami (žlutá, červená, modrá, zelená plus bílá barva papíru) 4 žákyně. Myslela jsem si, že práci budou mít hotovy všechny a proběhne reflektivní dialog. Ale ouha. Reflektivní dialog se musí posunout na další týden, až dotisknout ostatní. Naštěstí tomu zbytku zbývá natisknout poslední barva – modrá. Zelenou barvou je už tisknout nenechám, jelikož potřebujeme pracovat na dalších věcech v tématu gotika. A reflektivní dialog proběhne, až budou mít všichni dotištěno. Mezitím, co některé ještě tisknou, ostatní dodělávají gotické šaty a kreslí rytíře.

Kdybych měla zhodnotit tyto proběhnuté hodiny. V konečném výsledku byly nad mé očekávání. Popravdě jsem se obávala, že to bude mnohem horší. Technika rytí jim jde lépe a lépe. Některé žákyně překvapily, jiné trošku zklamaly a to je nejspíš dáno tím, že

jsou v pubertálním období, a tudíž mají přece jen trochu jiné zájmy a soustředí se mnohem více na jiné věci. Mohu to tak říci, protože s nimi minulý rok nebyl žádný problém a všechny práce měly mnohem dokonaleji provedené, než v současné době.

Pro porovnání jsem si vybrala dva tisky žákyně K. a žákyně N. Jde o dva soutisky, z nichž první považuji za nejhůře provedený a druhý za povedený. Naopak, co se týče otisku matrice a viditelnosti, plošnosti barvy, je tomu lépe u žákyně K., než N., jelikož jsem si dala jako cíl této hodiny naučit se technice soutisku, tudíž přesného přikládání matric na sebe. Vidím mezi těmito dvěma soutisky značný rozdíl. Dalším cílem bylo zvládnutí techniky postupného odrývání. U žákyně K. je vidět, že se má v tomto směru ještě co učit a vylepšovat. V jedné části matrice má naznačený další prvek motivu, ale již není na druhé části, a v důsledku toho se neukazuje celý při soutisku.

4 Závěr

V závěru bych chtěla svoji několikaměsíční činnost zhodnotit a uzavřít. Zlepšila jsem schopnost pracovat systematicky a dlouhodobě na jedné práci a docílit ji do podoby uměleckého díla. To samo o sobě a také to, že se mi povedlo posunout konkrétní linie vytvořené rydlem někam dál, mě naplňuje spokojeností a beru to jako pozitivní bod celého procesu. Kdybych měla porovnat obrazy dělané touto technikou, dejme tomu na střední škole, a kde jsem teď po skončení diplomové práce, je vidět výrazný posun. Linie vytvořené rydlem vystihují moje představy, myšlenky a to, co je pro mě vnitřní krajinou. Dříve to byly jen nucené linie, abych vytvořila určitý motiv. Teď ve výsledných grafických listech vidím něco fascinujícího. Především postavy a siluety portrétů lidí, zvířata skutečná i fantazijní, přírodní scenérie a další a další věci, objekty... Tato práce pro mě měla smysl nejen technický a praktický, kdy jsem si dokázala, že se neustále v linorytu zdokonaluji, ale především v rozvoji mé osobnosti a uvědomění si, co všechno je pro mě důležité a co mi dělá i sebemenší radost.

V první, teoretické části jsem vám přiblížila vývoj tradičních grafických technik. Více jsem popsala tisk z výšky a jeho dvě hlavní techniky - dřevořez a především techniku linoryt, kterou jsem si určila jako způsob vytvoření diplomové práce. Popsala jsem přípravu před tiskem, výběr pomůcek pro rytí, barvy a samotný tisk. V druhé, praktické části jsem popisovala proces vzniku od původní myšlenky, inspirace, přes fotografii až po tisk několika variant a tvorbu výsledných grafických listů, kterými jsem se vám pokusila objasnit moji vnitřní krajinu. A také dva objevy, které byly pro moji práci zásadní. Myslím si, že jsem se zhostila tématu Moje vnitřní krajina tak trochu po svém. Jinak to ani nejde. Každý má svoji vnitřní krajinu, která je od ostatních odlišná. Nejsou dvě stejné. Vše je zakončené didaktickou částí, kde jsem stručně sepsala využití grafických technik a především techniky linorytu při hodinách výtvarného oboru v základních uměleckých školách. Navrhla jsem hodinu pro žáky základní umělecké školy. Měla jsem možnost uvažovat o připravované hodině docela dlouho. Nejprve ji pořádně promyslet, zvolit přesný postup, věty, které budu žákům v úvodu říkat, na co nesmím zapomenout, co je velice důležité. Všechny tyto střípky jsem postupně spojila v celek, do struktury řady/hodiny. Po tomto docela obsáhlém zpracování jsem mohla pomocí reflektivní bilance porovnávat, čeho všeho je v praxi možné dosáhnout a zda je opravdu možné jet

podle přesně stanoveného plánu. Zjistila jsem, že je dobré zkusit si udělat podrobný popis hodiny, vyzkoušet si tu hodinu, promyslet krok po kroku. Uvědomuji si ale, že pro praxi je to velmi těžko dosažitelná věc, nepovažuji to za dogma. I v průběhu do detailů předem připravené hodiny se mohou objevit situace, na které se musí reagovat spontánně. Zkušenosti nabyté při tvorbě praktické diplomové práce mi pomohly lépe eliminovat problémy, které mohou nastat při výuce.

Byla bych ráda, kdyby tato diplomová práce pomohla jak široké veřejnosti, tak i učitelkám výtvarné výchovy. Aby podrobný popis hodiny pomohl novým začínajícím učitelům a mohli si tím rozšířit možnosti, které technika linoryt nabízí a nebáli se jít i do neurčitého, blíže nespecifického tématu. A hlavně, aby měli chuť si ověřit, čeho jsou děti všeho schopny.

Resumé

The thesis consists of three parts. The aim the thesis was to make a set of graphical lists inspired by the photography on the topic My inner landscape. The first part of the thesis summarizes the theoretical knowledge in the field of traditional graphical techniques primarily the print from height and its two main techniques - wood and linocut. It deals with history, technological process. It describes necessary preparation before the print, use of aids for carving, colours and deals with the technique of print itself.

The second practical part is devoted to the creative process of final graphical lists origin. Why was the linocut technique and the topic My inner landscape chosen. There are described the general development from the first motives, inspirational sources and print testing, the transition from the primary idea and first discovery through the overlap print to the second discovery subsequently to the realization of photography print and choosing the final graphical lists.

The whole thesis is closed by the last didactical part that briefly sums up the use of graphical techniques particularly the technique of linocut during Art lesson in elementary art school. Knowledge and experience gained in the practical part are used in the structure of lesson preparation devoted to the linocut. And this whole lesson that was taught is summarized in the reflective evaluation.

Přehled literatury a jiných zdrojů

a) Knižní zdroje

1. MALÝ, Zbyněk. *Grafické techniky pro každého*. Vyd. 1. Brno: CP Books, 2005. 62 s. ISBN 80-251-0296-3.
2. KREJČA, Aleš. *Grafické techniky*. 2. vyd. Praha: Aventinum, 1994. 206 s., fot. ISBN 80-7151-638-8.
3. BAUER, Alois. *Grafika*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1999. 247 s. : il. ISBN 80-85839-34-2.
4. EMLER, František. *Jak dělat linoryt, dřevořez, dřevoryt*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1958. 61, [3] s.
5. RAMBOUSEK, Jan. *Dřevořez, dřevoryt a příbuzné techniky*. Praha: NČSVU, 1957. 206 s., obr.příl.
6. MARCO, Jindřich. *O grafice*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1981. 502 s.
7. RAMBOUSEK, Jan. *Slovník a receptář malíře-grafika*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1954. 575 s., 24 s., [7] l. obr. příl. ISBN (Váz.).
8. ŠTIKA, Karel. *Co je to grafika*. Praha, 1961. 24 s., sešit.
9. HLUŠIČKA, Jiří. *Současná světová grafika : Deset brněnských bienále*. 1. vyd. Praha : Odeon, 1986. 298 s., barev.fot., il.
10. BALEKA, Jan. *Výtvarné umění : výkladový slovník (malířství, sochařství, grafika)*. 1. vyd., dot. Praha: Academia, 2010. 429 s., ilustr. ISBN 978-80-200-1909-7.
11. HAZUKOVÁ, Helena. *Příprava učitele na rozhodování ve výtvarné výchově. I*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1994. 36 s.
12. ROESELVÁ, Věra. *Techniky ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, ©1996. 241 s. ISBN 80-902267-1-X.

b) Katalogy výstav:

1. HOLOUBEK, Jan. *Jan Holoubek : k výstavě Jan Holoubek, Grafika v Galerii U Bílého jednorožce v termínu 6.11.2005 - 8.1.2006*. Klatovy: Galerie Klatovy/Klenová, c2005. 51 s. ISBN 80-85628-90-2.
2. RŮŽIČKA, Jindřich. *Jindřich Růžička : k výstavě Jindřich Růžička, Grafika v Galerii U Bílého jednorožce v termínu 6.11.2005-8.1.2006*. Klatovy : Galerie Klatovy/Klenová, c2005. 43 s. ISBN 80-85628-91-0.
3. HODONSKÝ, František; GALERIE KLATOVY (KLENOVÁ, Klatovy, Česko). *.František Hodonský*. Klatovy: Galerie Klatovy/Klenová, c2007. 43 s. ISBN 978-80-87013-08-3.
4. KOVÁŘÍK, Vojtěch. *Vojtěch Kovářik. Galerie Klatovy / Klenová, 2007*. ISBN 80-87013-02-6.
5. GALERIE KLATOVY (KLENOVÁ, Klatovy, Česko). *Lino : český linoryt a výsledky mezinárodních symposií linorytu na Klenové 2001-2004*. Klatovy: Galerie Klatovy/Klenová, 2005. 47 s. ISBN 80-85628-79-1.

c) Internetové zdroje:

1. Obr. č. 18 :<http://www.kreativacek.cz/fovia/eshop/66-1-Novinky-2013/0/5/1975-Kaleidoskop-sada-35-dilu>, dostupné 9.12.13, plastové části
2. Obr. č. 17 : <http://shoutitforlife.com/kaleidoscope/>, dostupné 9.12.2013
3. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kaleidoskop>, dostupné 24.11.2013
4. <http://www.naseinfo.cz/stavby-a-stavebnictvi/uprava-povrchu/podlahy/jak-na-linoleum#ixzz2lZHqAaln>, dostupné 24.11.2013
5. http://www.galerieart.cz/prodej_picasso_o_autorovi.htm, dostupné 6.1.2014
6. Obr. č. 11 http://www.galerieart.cz/picasso_vystava_linoryty_2009.htm, dostupné 6.1.2014
7. <http://www.kvetakrhankova.cz/home.html>, dostupné 2.2.2014
8. <http://uvk.mypage.cz/menu/kveta-krhankova/linoryty>, dostupné 2.2.2014

Slovníček pojmů:

Štoček/matrice: též deska nebo klišé, v grafice druh tiskařské formy, z níž jsou pořizovány otisky grafických listů a reprodukcí. Může být ze dřeva, gumy, linolea, plastické hmoty, kovu, kamene, skla. Volba materiálu a zpracování štočku odpovídá technice tisku, v níž bude použit

Ruční tisk: v grafice zmnožení otisků ze štočku ručním postupem. Nejstarším způsobem bylo otiskování štočků na ležící papír (razítkování). Později byl otisk snímán z ležícího zabarveného štočku, na nějž byl papír položen, a byl přetírán po rubu kostkou, hladítkem apod.

Třecí disk: používá se pro ruční tisk větších formátů, vejcovitého tvaru; viz.obr.č.2.

Knihářská kostka/kostice: kostěné hladítko ve formě tupého, silnějšího nože, přibroušeného na obě strany; velmi vděčným třičem, jímž grafik přitlačuje papír na vyrytou a barvou naválenou desku za účelem zhotovení ručního otisku

Fixativ: řídký roztok pojidla, který jemně rozprášen zpevňuje suché, a proto snadno sprášitelné uhlové, rudkové, pastelové, tužkové aj.kresby. Spojuje drobné částičky těchto prostředků mezi sebou a zároveň je připevňuje k podkladu.

Fermež /Iněný olej: Iněný vysychavý olej užívající se k zředění olejových barev a vyčištění pomůcek

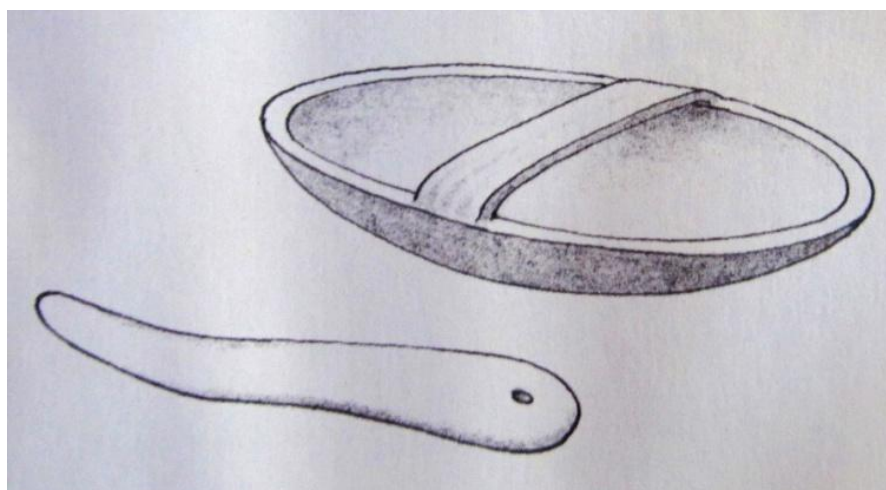
Terpentýn: kapalná látka vyrobená z pryskyřice jehličnatých stromů, organické rozpouštědlo a ředidlo

Sikativ: též sušidlo, organická sloučenina některých těžkých kovů (olova, manganu, kobaltu, zinku), jehož přidáním do barvy urychluje schnutí. Přemíra sikativu vede k praskání malby, případně ke ztmavnutí barev

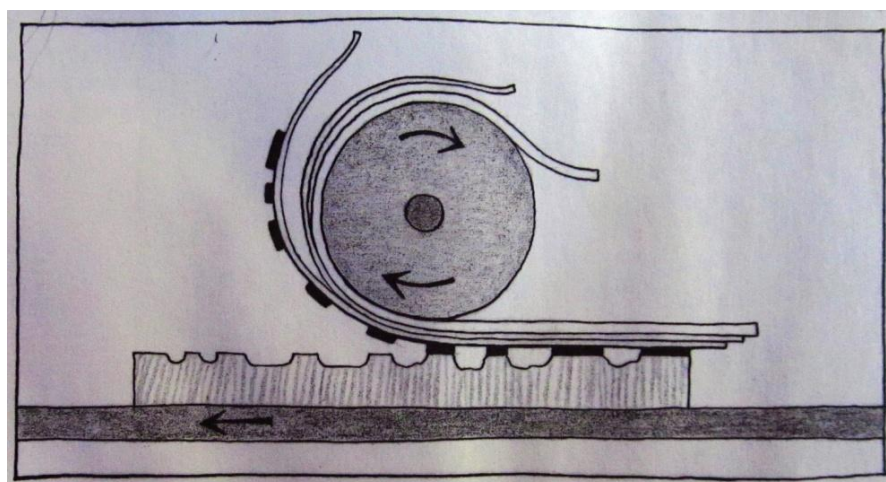
Obrazová příloha:

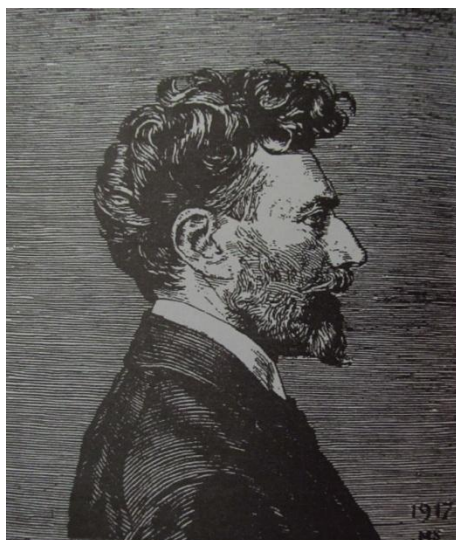
Obr. č. 1. Knihtisk v 15.st. – tiskařská dílna

Obr. č. 2. : Knihtiskařská kostice a třecí disk pro ruční tisk

Obr. č. 3. : Schéma tisku z výšky

Obr. č. 4. Maxmilián Švabinský, Autoportrét, 1917

Obr. č. 5. Jan Holoubek, cyklus Travniny z roku 1978

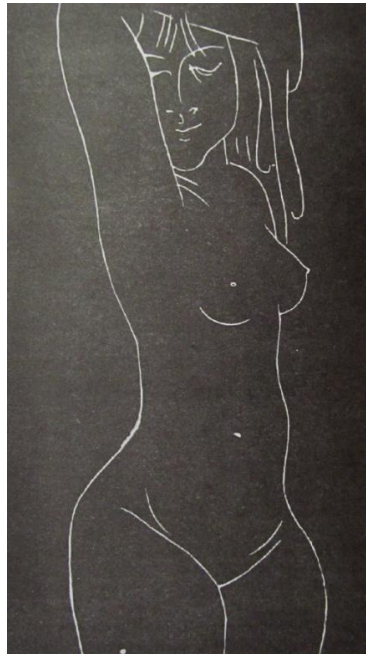

Obr. č. 6. Viktor Karlík, V – 10/30, 2000

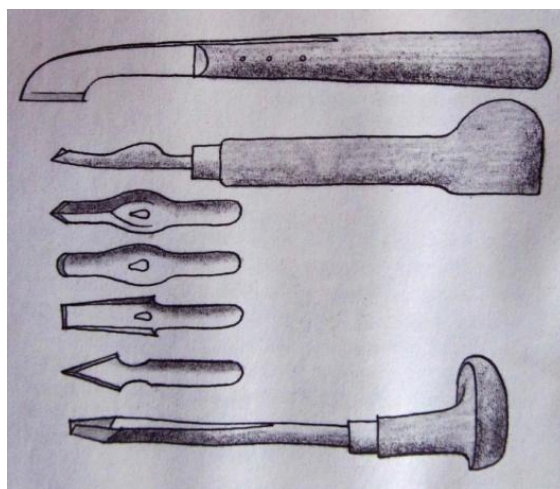

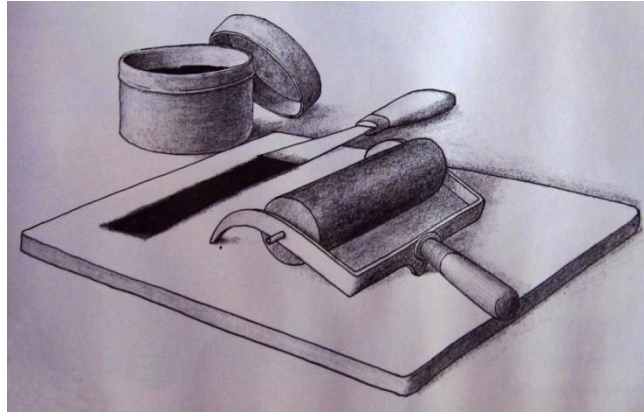
Obr. č. 7. Jindřich Růžička, Pyramidy č. 143, 1988

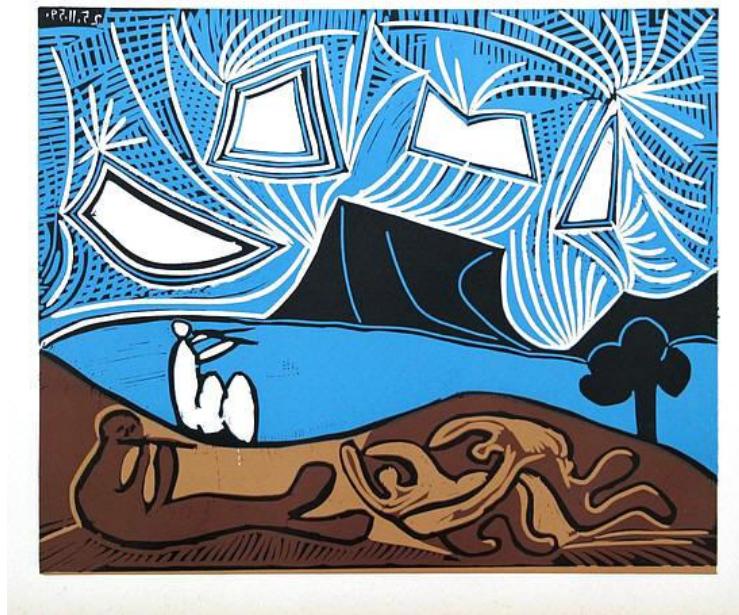
Obr. č. 8. Ota Janeček, Stojící akt

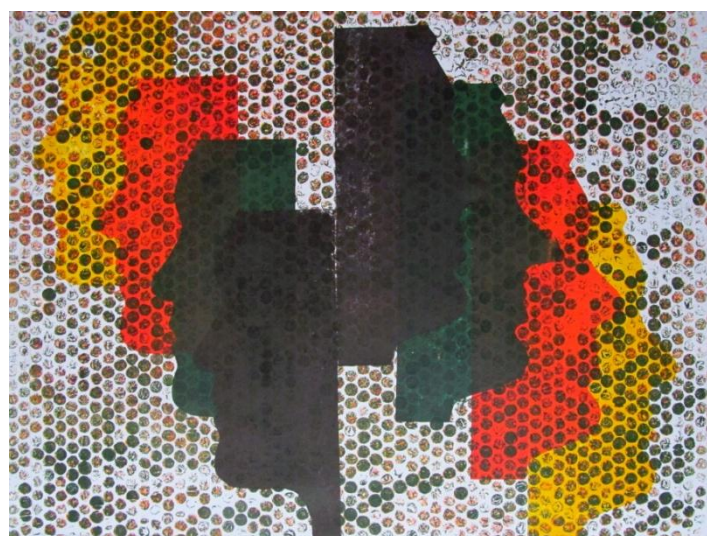
Obr. č. 9. Nůž a různé profily rydel pro linoryt

Obr. č. 10. Plechovka s barvou, špachtle, gumový váleček k nanášení barvy

Obr. č. 11. Pablo Picasso - Bacchanale II, 1959-62

Obr. č. 12 : Rodinné profily, soutisk na podkladu (otisk bublinkové folie)

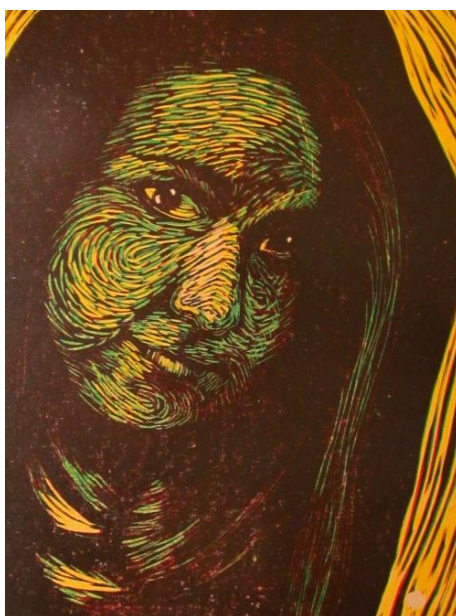

Obr. č. 13 : Rodinné profily, soutisk

Obr. č. 14: Květa Krhánková, Jeden, dva, tři..., 2001

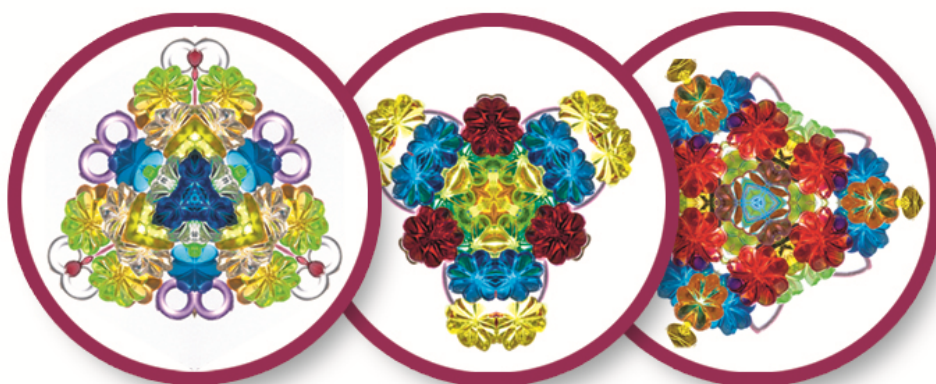
Obr. č. 15 : Čtyřbarevný tisk – portrét

Obr. č. 16 : Ukázka soutisku 2 různých matic

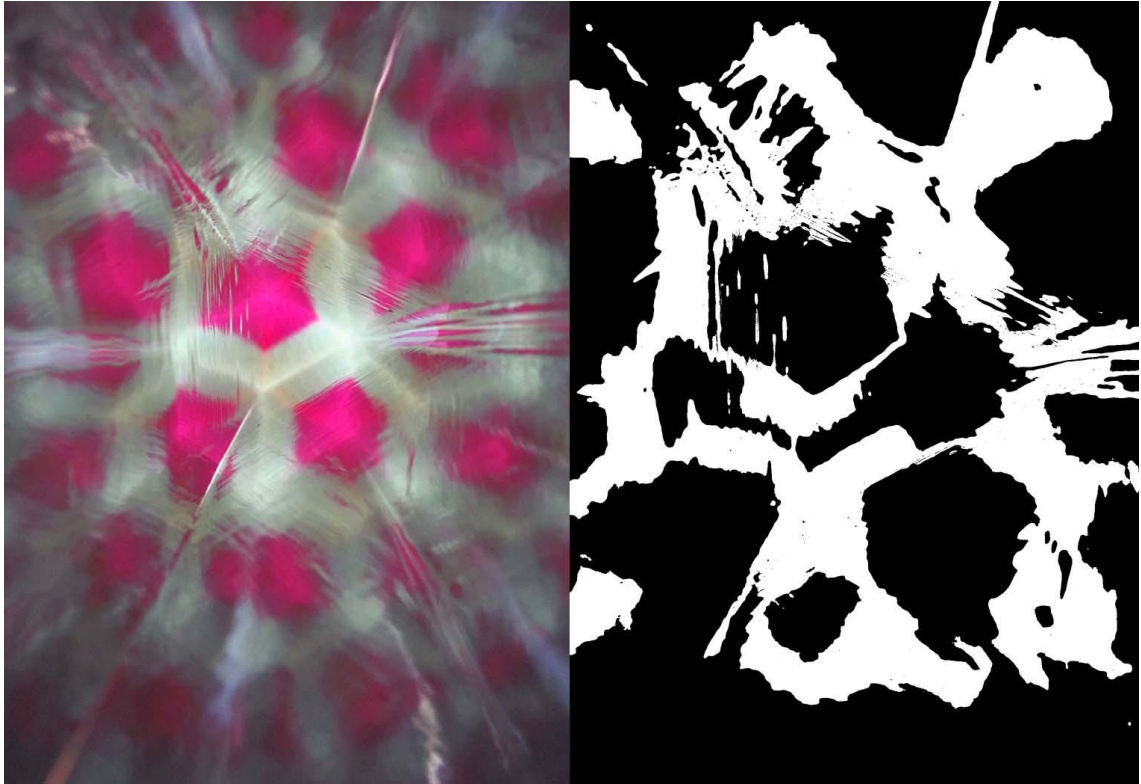

Obr. č. 17: Ukázka toho, co lze přes kaleidoskop vidět

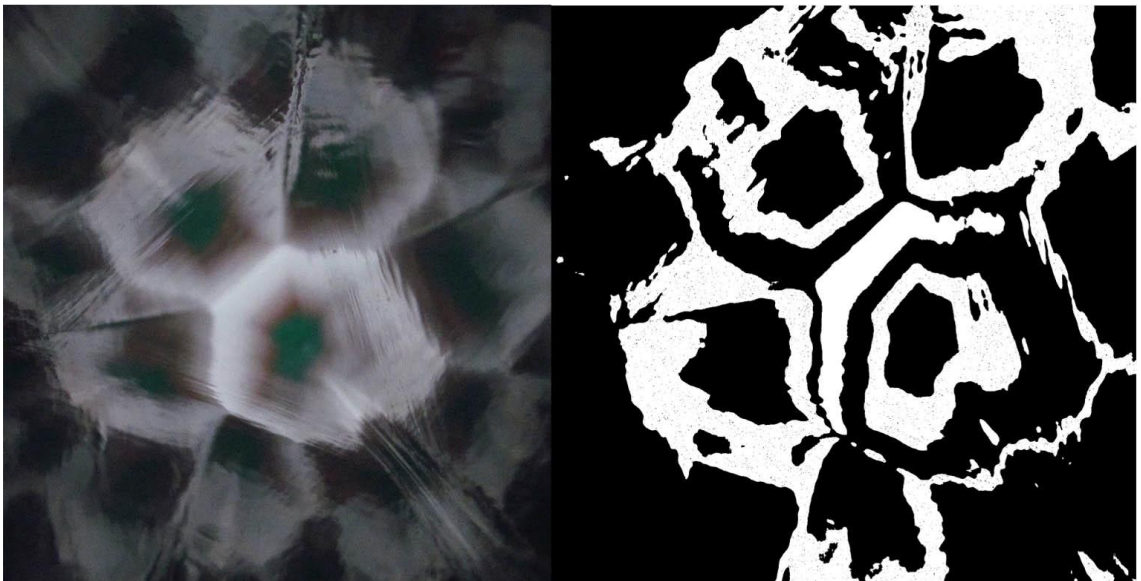

Obr. č. 18: Schéma vzniklých obrazců, plastové barevné části

Obr. č. 19: květ orchideje

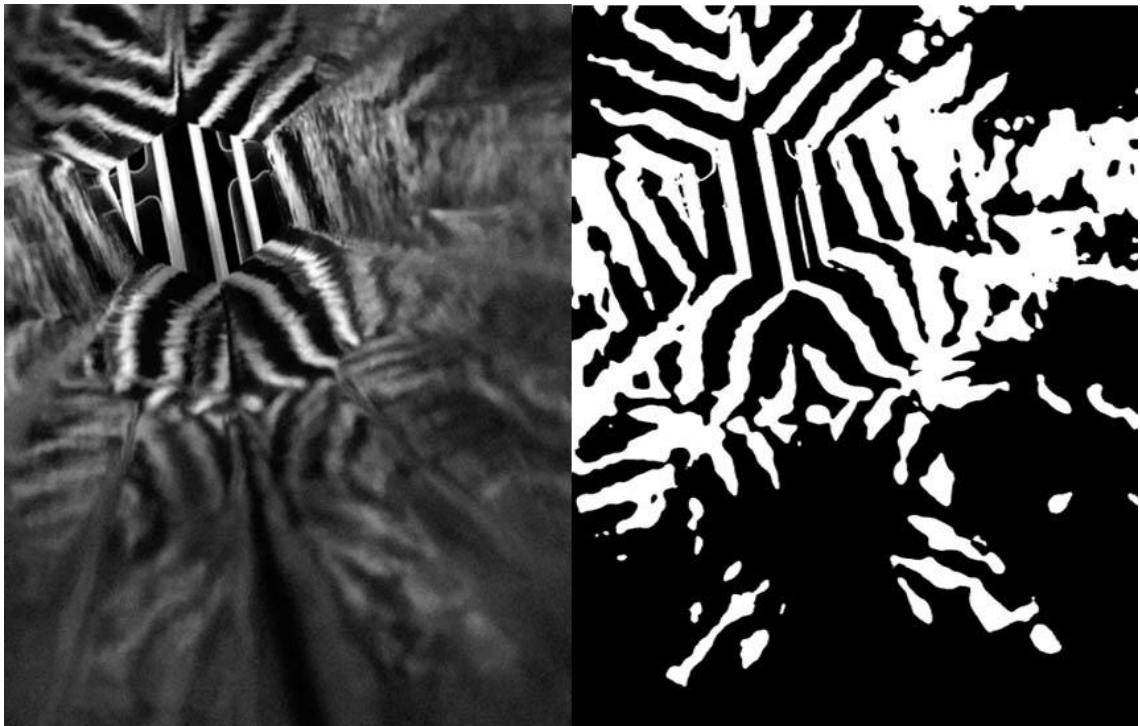

Obr. č. 20: vzor závěsu na okno

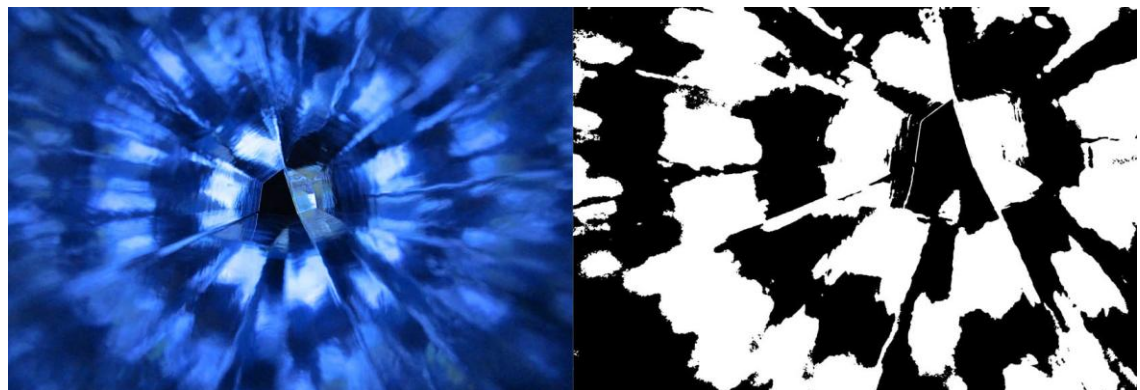

Obr. č. 21: list květiny

Obr. č. 22: vzor pohovky

Obr. č. 23: hrana akvária

Obr. č. 24: korál *Scolymia australis* v mořském akváriu

Seznam příloh:

Příloha I. Výsledné tisky – 1. fotografie, obr. č. 19

Příloha II. Výsledné tisky – 2. fotografie, obr. č. 20

Příloha III. Výsledné tisky – 2. fotografie, obr. č. 20

Příloha IV. Výsledné tisky – 2. fotografie, obr. č. 20

Příloha V. Výsledné tisky – 3. fotografie, obr. č. 21

Příloha VI. Výsledné tisky – 4. fotografie, obr. č. 22

Příloha VII. Výsledné tisky – 5. fotografie, obr. č. 23

Příloha VIII. Výsledné tisky – 5. fotografie, obr. č. 23

Příloha IX. Výsledné tisky – 6. fotografie, obr. č. 24

Příloha X. Výsledné tisky – 6. fotografie, obr. č. 24

Příloha I. Výsledné tisky – 1. fotografie, obr. č. 19

Příloha II. Výsledné tisky – 2. fotografie, obr. č. 20

Příloha III. Výsledné tisky – 2. fotografie, obr. č. 20

Příloha IV. Výsledné tisky – 2. fotografie, obr. č. 20

Příloha V. Výsledné tisky – 3. fotografie, obr. č. 21

Příloha VI. Výsledné tisky – 4. fotografie, obr. č. 22

Příloha VII. Výsledné tisky – 5. fotografie, obr. č. 23

Příloha VIII. Výsledné tisky – 5. fotografie, obr. č. 23

Příloha IX. Výsledné tisky – 6. fotografie, obr. č. 24

Příloha X. Výsledné tisky – 6. fotografie, obr. č. 24

